Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 16 ИЮНЬ, 1979 ШУ. ● № 72 (6047). ● Мах 2 кепиг.

Хьинаре къахьега хIара денна!

ЦАР КАЛЕНДАРА ТIА 1981 ШУ

ИтталгIча пятилетка план хенал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоарцнальй Нохч-ГIалгIай республикерча промышленни предприятий болхлоша. Цу боламе хьалха йоагIачарех цаI я «Красный молот» завода коммуниста Зиналов Павела кулгалдеча нефтеаппаратурни цеха коллектив. Заводерча массанена а хьокхам телаш болх беш я коммунистически къахьегама школа а хиина дIаятта йола из коллектив.

Цу цехе дукха болхлой хIанзлехьа пхе шера план кхоачаш а я, тIадоагIача шера чотах къахьегаш ба. Царех ба Путоев Юнпас, Висаитов Мукхьмад, Алошкин Виктор, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат йола алхлатIча раздела сварщик Умалатова Сажа.

В. И. Ленин вахь 109 шу дузача денга пхе шера план тIехкхоачашъярех рапорт делор Сажас. Дика къахьегарал соьгIа общественни балха тIа а хьинаре дикъа лоац цо.

А. ХАБАЕВА.

●

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГ

Доакъар Iалашдора кхайкхадаьча месячнике хьинаре даькъа лоацаш ба Грозненски района «Загорский» совхоза къахьегамхой.

Хьайбашта цхьан шерал их шерал кхоачам хиллал доакъар нийчде дош деннад цар. ХIаьта хIанзалца даьр фуд? Лоацача хана Iалашъяьй 100 тонн йол, болх дика вIашгIехьбаьккха нийчду баьций витаминни хьоар. Хьинаре бу болх республикин цIи хоза йолча механизатора Гайтемиров Сидекъа кулгалдеча бригада.

Толамца къахьег совхоза хьайбаш леладераша а. Масала, тIеххьарча шин бетта план 1800 центнер йолаш 2300 центнер дулх тIаккхетийтад цар хьайбашта. Къаьстта дика хьокхамаш гойташ я В. Магомадова кулгалду бригада. Дийнахьа буса килограммал соьгIа дулх тIаккхетийт цун коллектива. Цун сийна совхоза центральни усадьбе къахьегама Сийлен ЦIе байракх айий.

Хьалхашка латтача декхарех дика лоархIаеш я Батукаев Iэзрона кулгалду бригада а.

Х. АБАЕВА.

ИтталгIча пятилетка дикъ лагIча шера плани тIанийца социалистически декхараш хенал хьалха кхоачашдаре шерра социалистически яхь йоаржаяьй СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода цехий коллективаша. Цу яхье хадданза хьалха латташ я № 16 йолча цеха коллектив. Предприяте 25 шу дузача юбилея сийне яьржача яхье а завода ерригача цехашта юкъе шоллагIа моттиг лаьккхар цо. Пхе бетта планал соьгIа бIаьш тоннаш товарни продукци яра а хийца, ях а шийна хьинар айдаь къахьегаш я из укх бетта.

Цехерча сменашта юкъе дикагIа лоархIачарех я Н. Н. Солошенко корте латта смена. Укхаза белгалбаьнна дика къахьегаш ба аппаратчикаш Федякина Марай, Юсова Клавдия, Косолапилов Владилен, Куданкина Людмила, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) аппаратчикаш М. Федякина, К. Юсова, смена начальник Н. Солошенко, аппаратчикаш В. Косолапиков, Л. Куданкина дIахо шоай хьокхамаш товдарах лаьца дагабоалаш ба.

З. БАТЧАЕВА
сурта тексты.

ДОАКЪАР IАЛАШДУ

Ерригсоюзни социалистически яхье дакъа лоацаш дика хьокхамаш гойтарах РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара цара луш йола ЦIе байрахх елар «Шалинский» совхоза хьайбаш леладероашта. ХIаьта укх шера а из шоай боахаме юсаргйолаш толаме къахьега дерхI цар.

Хьайбашкара йоаккха продукци ум кхабарах тийша йолга кхета а деш, сихдаь доакъар Iалашдеш ба цу боахама къахьегамхой. ПланагIа 10 эзар тонн силос, 1200 тонн йол Iалашъе езаш ба уж. ХIаьта хIанзалехьа Iалашъяьй 250 тонн йол. Из болх дIахо дIахьош ба.

Аьла бун хьокхаш гектарие дика болх бу Абдулаев Саламуси Абзатов Рамзанеи. Норма 7 гектар йолаш, дийнахьа 13 гектара тIара бун хьокх царех хIаране.

Х. ШАМИЛЕВА.

15 ИЮНЬ ТIАКХОАЧАШ ЮРТБОАХАМА КУЛЬТУРАШТА ХИЙ ДИЛЛАД

(ГЕКТАРАШТА)

РАЙОНАШ	Хий даллар план	Хий диллад: цIеа	Хий диллад: шозза	Хий диллад: Кхозза а дукхазза а	дийнахьан буса	Болх бен механизмаш (арендашца)	Хий даллар кийчбаьхкех болх бахь (арендашца)
Ачхой-Мартановски	6692	6989	2984	667	131	30	30
Грозненски	16778	15526	10322	6303	34	25	70
Гудермесски	17888	13920	7440	1800	560	40	147
Малгобекски	2547	1279	348	149	32	17	20
Надтеречни	14954	11341	2267	932	123	21	23
Назрановски	991	532	290	125	41	32	36
Наурски	20689	15160	6343	2672	413	27	34
Ножай-Юртовски	253	100	—	—	—	—	—
Сунженски	16139	11665	8506	3146	361	32	19
Урус-Мартановски	5206	4000	466	—	500	23	33
Шалински	6100	4267	3173	374	238	61	49
Шелковской	23880	20800	13788	350	424	15	58
г. Грозный	2481	2397	2200	2210	80	38	60
Республикин гIонна	134488	107426	68047	21548	3227	30	40

Сунженски районера лоацца хоамаш

ДIайийбача культураште шин хамикхьен боарамга хьежжая хий даьлларо ялата, баьцадоарий хьункъам алсамбаьккха, дукхагIа доакъар нийчде карагIдоалийтаредолга дика кхетаду тха Ленина цIерагIча колхоза кхаш леладероша. Цудухьа цу балха боккха терхам а тIабохийт.

Гурахьа 470 гектара тIа дIадийнача ялата вегетационни хьесапе хIахо шоллогIа хий дулааш ба колхоспхой. Из боах 340 гектара тIа чакхбаьннаб. Цул соьгIа шоллагIа хий дулааш ба уж дунихача шерашка тIаюовлача баьцашта, сошийн бешашта, ялата лаьрхIа 350 гектера тIа дIайийнача хьажкIашта, хIанза баьцадарашта кхоалагIа хий тохаш ба.

Дика хьокхамаш гойташ къахьег хий дулаш механизатораша М. Катиров, С. Висаитова, Я. Курбанова, К. Абаева, С. Ахханова, Д. Арсимикова. Цхьан сменагIа 2,8 гектара тIа хий далла деначи, царех хIаране юкъера лаьрхIача 5 — 5,5 гектара тIа бу из болх.

Хий делларца цхьана дIайийнача хIаманта хIанз де деза Iуналдеш а ба уж. Масала, генараншта, ялата лаьрхIа дIайийнача хьажкIанта культивации ю. Из болх чакхбаьннаб генарий — 100, ялата дIайийнача хьажкIий — 225, баьцадаьрий 93 гектара тIа.

ЦхьоалагIъа моме дIаболаббьб тха боахаме жа лаьргара болх. ХIанзле а, дукха хIанз ца эшаш 800 устагIа лерга баьнаб колхозхой, хIаьта дерригаларга деза жа — 1140 устагIа.

ХIара устагIана тIера доанеко тха планаш соьгIа да.

Толамца къахьегаш хьабоагIа укх шера С.-С. Бахарчиева кулгалдеш йолча шурий ферма хьайбаш леладераш а. ДIабохача пхе бетта планал 26 тонна дукхагIа йолаш, пачхьалкхента 392 тонн шура сIкар цар. Цул соьгIа, соахад хIара Iаттагара дийнахьа 6,4 килограмм шура йоаккхаш хиннаяле, укх шера 7.6 килограмм йоаккх.

Доярказта юкъе яьржача яхьа хьалхарча мутIарашка ба; З. Гуциева, Я. Бисиева, Х. Джабраилова, А. Хасуева. Шера план 1820 йолаш, масала, Гуциевас 1410 килограмм шура яьккхар хIара Iаттагера дIабахача пхе бетта, хIаьта Бисиевас — 1165, Джабраиловас — 1140, Хасуевас — 1026 килограмм.

Р. АБАЦАЕВА,
Ленина цIерагIча колхоза экономист-статист.

* * *

Ерригача производственни участкашка шоай декхарех дика лоархIаеш хьабоагIа укх шера «Победа» яхача колхоза къахьегамхой. Масала, йоагIачул соьгIа 60 тонн а йоаккхаш шура йоккара пятилетка план кхоачашъяь баьннаб боахама хьайбаш леладераш, деша баьннаб уж укх шера ялх бетта планагIа дукха дезаш хинна дуах а.

Кхаш леладераш ялата лаьрхIа дIайийнача хьажкIашта хIанз шоалагIа культивации еш ба, хIаьта генарашта — кхоалагIа. Болх маьнта ба беза кхычарна хьокхамаш телаш хьинаре къахьег механизатораша Н. Золотарева, А. Махлова, Л. Шелушцова, Г. Гиедашева. Балха норма 150 процент кхоачаш де еш ди дIадахийтац царех хIаране.

Баьцадаьраш леладеча бригадешка оасар дара къаьстта йоахо ю хIанз, догIаш а дийлха йоархIаш сиха дегIаяха йоласинача хана.

Из болх беш оасаре къахьег баьцадаьраш леладеча шин бригадерча пана, цхьабаккъа, геттара дика — К. Шевченко, Н. Дудошникова, Н. Дошенсие, А. Алкигова, В. Веселинас, Е. Моисеевас, кхычар. Социалистически яхье хадданза хьалха болаш хьабоагIа уж. 142 гектар баьцадаьрех 30 гектара тIа долчарна хIанз шоалагIа оасар даь баьннаб кхаш леладераш.

НоагIа йоакхо ю колхоспхоша кхашка хий диллара а. Вегетационни хьесапе хIанз шоалагIа хий диллад 345 гектаре тIа долча гурахья дIайийнача ялата, 72 гектар моттиг дIалоацача соший беша, 200 гектар баьцадараша, 93 гектар доакъара дIайийнача тайнтайнарча баьцашта.

Цига балха нормаш дукха тIехкхоачашъеш оасаре къахьег механизатораша: К. Петрушенкос, В. Соминкова, Н. Гупалова, А. Авдеева.

ЛЕБЕРДА.

ХIАРА ДЕННА ЙОАКХО Е ЕЗА ГIУЛАКХ

ДIабахача бетта КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюрос республика Министрий Советон цхьана тIайийцача сопамах доакъар Iалашдара месячник кхайкхадаьд республике. Цул соьгIа, КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советон тIанйицача «1979 шера хьункъам чуэцалга, юртбоахама продукташи доакъари кийчделга Iалашдара а 1979 — 1980 шера хьайбаш толамо Iентара дахара а кхы тIа де дезарех» болча соцам тIа аьннад: «...Лакха хьункъам кхебара эшача техникацеи удобренешцеи Iалаш а я, доакъара дIайийна культураш тIачIоагIъе еза доакъар доаккхача механизированни бригадашцеи звеношцеи». Цу дешаша дIадехкхача тайнара оттадаьд доакъар Iалашдара гIулакх Назрановски района «Маяк» яхача совхозе.

Доакъара лаьрхIа дIабийнаб цу боахаме 45 гектара тIа мукх, 80 гектара тIа люцерна, 120 гектара тIа гороха цхьана кен.

ХIаьта укх шера планагIа 370 тонн йол, 680 тонн сенаж, 3700 тонн силос, 200 тонн баьций витаминни хьоар кийчде дезаш ба совхоза болхлой. Укх месячнико уж Iалашъе езаш ба сенаж — 300 тонн, йол — 150 тонн, баьций хьоар — 50 тонн.

Малх делкъийтахьа леста ха яр СурхотIэрча № 1 йолча отделене со кхаьчача. Цига вар отделене управляющи Аушев Мукхьмад, совхоза керттера агроном Дзейтов Мукхьмад (хIанз из ва директора когаметта).

— Миштд дIадоладаьд оаш месячник? — хетт аз царга.

— 80 гектара тIара люцерна чу а йийа, хIанз мукх чуэцаш ба, механизатораш, — дувц Дзейтов Мукхьмада. — Дика болх беш хьавоагIа укхаза комбайнер Муцольгов Ювсап. Кхаь дийнахьа вIаштIехьдаьлар цун 45 гектара тIара мукх чуэца. ХIара дийнахьа балха нормаш 150—200 процент кхоачашъю. Ниттa хьинаре болх барах цунна еннай карара кара теле цIе йаьннел, 40 сом ахчан премн.

Тхо къамеьл деш латтача хана хьагучайоал Муцольгов Ювсапа комбайн.

ТIехьайийза лафет мошача доакъарах етта дIайода цунна юкера Т-150 яха Эстемиров Султана лелаю трактор. Цун когаметта хьоатт Хамхоев Бек-хана лелаю автомашин. Цкъа тIайотташ 5—6 тонн моша буц тIаетте 15 рейс е кхоаву Эстемиров Султан хIара дийнахья.

Мукх хьокхаш ба Илмайзок Джамалдина лелаеча трактора тIехьайийзача КС-2,6 яхача косилкаца а. Цунна новкъостал деш ва хьекха буц гулъеш вола Исмайлов Абукар.

— Таханарча дийнахьа тха вIаштIехьдаьннад 180 тонн сенаж Iалашъе. Кхоана йистедоаргда тхо месячника планагIа йоагIа ерригa 300 тонн сенаж кийчъяь. Баьций витаминаш хьоар кхо тонн мара кийчдаьдац из тайна доакъар доаккхаш йола агрегат АВМ-0,4 тха тишъелар бахьан долаш. 1971 шера дена оаха лелаеш я из. Каст-каст йох, хIанз а доархIамегIа йолча оатхадах цаI — барабан еза латт из. Кхачоа метта дIаоттае ма могга лехача кораййоагIаш яц из. Сихдаь дIахьош да йол кийчъяра балхаш а. Косилкашца болх бе йиш йоацандаь хIанз босенашка кулг-кара маигалашца аьла буц хьокхаш ба совхоза къахьегамхой, — йоах Дзейтова.

Ниттa дика къахьегаш хьабоагIа доакъар Iалашдеш бола «Маяк» яхача совхозера механизатораш. Дика вIаштIехьдьяккхад укхаза социалистически яхь лелаяра гIулакх. Арадувлаш да лентазет, телаш я карара каре ду цIе йаьннел, ахчан соьгIаташ. Цхьабакъда, массанахьа а лелац доакъар Iалашдара гIулакх ишттa дика. Масала, хьаэцаргья ваь «Назрановский» совхоз. Месячника планагIа цу боахаме кийчъе езаш яр 250 тонн йол, 100 тонн баьций хьоар. Таханарча дийнахьа цар кийчдаьр 38 тонн баьций хьоар мара дац, йол вIаяла кийчъяьяц.

«Экажевский» совхозе кийчъе езаш яр 100 тонн йол. Из болх хIанз а дIа болабаьбац цар. «40 лет Октября» яхача совхозе Iалашъе езаш яр 300 тонн йол, 150 тонн баьций витаминни хьоар. Цар а вIаштIехьдаьннадац 70 тонн йола 12 тонн баьций хьоари Iалаюде мара.

Бехказа бовла еIерташ дукха бахьанаш хул кулгалдоша юкъе кхуиеаш: йоачан, кхыча культураш де деза гIулакхаш, в дI. Цхьабакъда, царна дицденнад хIанз кертгердар доакъар кийчдар долга. Цу гIулакха сихха оарцагIовла беза совхоза кулгалхой, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш.

С. АЛИХАНОВ.

Новкъост Л. И. Брежнев Вене вахар

США Президентаца Дж. Картерца вIашагIкхета 15 июне Москвера Вене дIавахар КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев. ВIашагIкхийттача хана куллаш яздергдолаш да стратегически тIалатара герашта дозув оттадара (ОСВ-2) Договора, хIаьта иштта вIаши арга СССР-я США-к юкъерча принципиальни деш ах а вIаши хьеит долаш йолча дунен халкъашта юкъерча цхьайолча йоккхийча проблемаех а лоашта хетар.

Новкъост Л. И. Брежнецана цхьана дIабахар КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашнарча гIулакхий министр А. А. Громыко, КПСС ЦК Политбюро член, СССР оборона министр Д. Ф. Устинов, КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь К. У. Черненко, СССР оборона министра хьалхара заместитель, СССР Герзашцарча Низий Генеральни штаба начальник Н. В. Огарков.

Аэропорте нов. Л. И. Брежнев накъавалкхаь КПСС ЦК Политбюро членаша Ю. В. Андропова, В. В. Гришина, А. П. Кириленкос, А. Н. Косыгина, А. Я. Пельше, М. А. Суслова, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидаташа П. Н. Демичева, В. В. Кузнецова, Б. Н. Пономарева, М. С. Соломенцева, Н. А. Тихонова, КПСС ЦК секретараша В. И. Долгиха, К. В. Русакова, М. С. Горбачева, КПСС ЦК членаша Б. П. Бугаева, В. Ф. Мальцева, Г. С. Павлова, Н. М. Пегова, Г. Э. Цуканова, Н. А. Щелокова, КПСС ЦК членалла кандидаташа С. К. Цвигуна, Г. К. Цинева, Центральни ревизионни комиссе членаша А. Н. Блатова, К. М. Боголюбова, Ю. М. Чурбанова, КПСС ЦК Генеральни секретара помощника В. А. Голикова, КПСС ЦК Генеральни секретара референта Е. М. Самотейкина.

Нов. Л. И. Брежневца Вене иштта бахар КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. М. Александров, КПСС ЦК отдела заведующи Л. М. Замятин, СССР кхыча мехкашнарча гIулакхий министра хьалхара заместитель Г. М. Корниенко, СССР МИД отделий заведующеш В. Г. Комплектов, А. П. Бондаренко, Ю. В. Черняков.

Накъавоаккхачарца вар СССР-ерча Австре гIулакхий временни поверенни В. Зигль.

(ТАСС).

Новкъост Л. И. Брежнев Вене кхачар

ВЕНА, 15 июнь. (ТАСС спец. корр.). КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев США Президентаца Дж. Картерца вIашагIкхетара тахан Австре столице кхаьчав.

Л. И. Брежневца цхьана хьаккхаьчаб А. А. Громыко, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, Н. В. Огарков.

СССР-ен Австрен пачхьалкхений байракхашца огача Швехат яхача аэропорте самолета трапа юкхе Л. И. Брежневна накъабаьхка бар Австрийски Республика федеральни президент Р. Кирхшлегер, федеральни канцлер Б. Крайский.

ВIашагIкхетача дагъа лаьнар кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Н. Пара, австрийски правительства кхыча членаша. Накъабаьхкарашта юкъе бар США-ра СССР посол А. Ф. Добрынин, Австрера СССР посол М. Т. Ефремов, Австрорча советски посольства дипломатически болхлой, тайп-тайпарча мехкашнарa дукха журналисташ.

Сийлен ха оттадаьдар аэродроме. Хац начальника рапорт делар Л. И. Брежнева. Советски Союзен Австрен пачхьалкхений гимнаш локкхар. Л. И. Брежневи Р. Кирхшлегери сийлен хан мугIэра хьалхашка гIолла тIехбаьлар.

Аэропортера мотоциклистий сийлен эскорто кагъа а боахаш резиденцегахьа бахар Л. И. Брежневи цунна улувбаьнна баьхна советски пачхьалкхен деятелаш.

ЧIоагIа сий дар

ВЕНА, 15 июнь. (ТАСС спец. корр.). Австрийски столица юкьмоттиге, Шварценберплац майдан тIе, хьалдьда Европа нацистски Iазапи кIалхара йоаккхаш даьча тIемашка байнача советски бIухоашта оттадаь памятник.

Тахан памятника хьалхашка новкъоста Л. И. Брежнева венок йиллар ер йоазув тIадолаш: «Даьхе Европа фашизмах мукъаьккхар дукха даьча тIемашка байнача советски халкъа къонгаштен мехкараштен».

Новкъосташа Л. И. Брежнева, А. А. Громыкос, Д. Ф. Устинова, К. У. Черненкос, Н. В. Огаркова йист ца хулаш латташ цхьа минут хьоккхар турпалий сийна.

Цу дийнахьа Л. И. Брежнева венок йиллар шоай даьхен кортамукъале бахьан даьча тIемашка байнача австрийски гражданашта оттадьча мемориала хьалхашка. Цу тIа яздаьд: «Австре кортамукъал бахьан байнарашта».

Венокаш йоккача хана лекхар Советски Союзен Австрен пачхьалкхен гимнаш.

Венокаш йохьача вар Австрийски Республика оборона министр О. Реш.

БОЛХ БАРА ДЕНАЛЕ ПРОГРАММА

13 июне Москве хилар СССР журналистий Союзен Московски городской организаци правлени пленум. Пленумо дийцар «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо товбарах» КПСС ЦК баьча соцамга хьежжа дола журналистий декхараш.

Доклад йир СССР журналистий Союза правлене председатела, «Правда» яхача газета керттерча редактора В. Г. Афанасьева. Докладa тIен къамаьлаш дийрашен белгалдир непайоазон, телевиденен радион болхлоша КПСС ЦК соцам хIанзарча хьалашка идеологически балха эффективность айяра денале программа санна тIалийцалга.

КПСС XXV съезда решенеш, идеологически балха хьакъехьара парте Центральни Комитета соцамаш, новкъоста Л. И. Брежнева къамаьлашка, «ЗIамига лаьтта», «Юхадийцалар», «Целина», «КПСС идеологически балха актуальни денаш» яхача книжкаш тIара указавеш кхоачашъеш журналистий Союзон пун организацешен цхьадола гIулакхаш чакхдаьхад журналистий идейни кхетами квалификацин айяра цар творчески хьинар дегIадоладара, массови информаци пропагандан средствай болх эргабоахаш дIахо товбера тIадерзадаь. ХIаьта а журналистий организацей балха тIа хIанз а долаш да кхоачамбоацараш а.

Пленумо бIарчча а беза а къовбалбир «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо товбарах» КПСС ЦК баь соцам, из кхоачашбаре, идеологически болх эргабоахаш дIахо товбара де деза хьадда гIулакхаш белгалдир.

Пленуме дакъа лоацаш хиннараша КПСС Центральни Комитета, КПСС ЦК Политбюрона, Л. И. Брежневна тешам белар советски журналисташа, парте тешшамерча гIончаша, идейни, политико-кхетама балха, коммунизм хьалъяре актуальни декхараш кхоачашдеча шоашкара доагIаш дола дакъа юкъехьоргхиларах.

Пленума балха дакъа лаьцар КПСС ЦК пропаганда Отдела заведующе Е. М. Тяжельникова.

(ТАСС корр.)

Шоай декхарех лоархIабу

Хьинаре къахьег пятилетка диълагIча шера Старогрозненски УБР бурувдеттараша. Шерра социалистически яхь йоаржаяьча пар пхе бетта план хенал дукха хьалха кхоачаш я яь, планал соьгIа техар бIаьш метраш бурув. Къахьегама овсаоле лакхъяра задани 10,7 процент тIехкхоачашйир. Бурув тохара сухал лакхъярах, химически реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кховрах, бурув деттача остех беза пайда ийбарах пачхьалкхена кхоаър 391 эзар сом.

Къаьстта дика болх барца белгалъяьнна я буровой начальникаш Шулинин Георгий, Ковалев Кирилл, Баскаков Иван, Снегирь Владимир керте латта бригадаш. Бурув тохара даькъе графикал дикка хьалха яьнна къахьегаш я уж.

* * *

ИтталгIча пятилетка диълагIча шера план 20 декабре кхоачашъе социалистически декхараш тIа а яйца, хьинар кхо па деш къахьегаш я «Грознефть» объединенена чуйоагIача автомобильни наькъий управлене коллектив. Бурув тохачен эксплуатацени скважинашта тIедолха наькъаш тоадеши керда наькъаш дехкаш пхе бетта 836 эзар сома маьха гIишлон балхаш дир. ПланагIа лаьрхIачул соьгIа даь балхаш 9 эзар сома маьха хилар. Уж толамаш кхы тIа а тоадеш къахьегаш ба укх бетта управлене болхлой.

Социалистически яхье хьалха латт Ганбураев Iийса Тонаевич керте латтача Старопромысловски наькъий эксплуатационни участка коллектив. Укхаза хIара сменагIа нормаш 140 — 150 процент кхоачашъеш къахьегаш ба водителаш Алиев Мухьади, Скляров Василий, Мартыненко Николай, Понамарев Виктор, кхыбараш.

А. ТИЩЕНКО.

ВИЗИТ чакхъяьннай

ЛЕНИНГРАД, 14 июль. (ТАСС корр.) СССР-е официальни доттагIлеп визитаца хинна Инде Премьер-Министр М. Десаи тахан Варшаве дIавахар. Аэропорте из накъавоаккхаш бар КПСС ЦК Политбюро член, парте Ленинградски обкома хьалхара секретарь Г. В. Романов, кхыбола официальни нах.

НАХА КХЕТАМ БАЛАРА БОЛХ ТОАБЕШ

КЕРТТЕРДАР ДИЦДЕЛАР...

(КОЛХОЗА ПАРТСОБРАНЕРА)

Дукха ха йоацаш КПСС Центральни Комитето тlайнаб «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» бола соцам. Из лоархlаме документ дувцаш партийни собранеш ю Сунженски районе а.

В июне «Путь к коммунизму» яхача колхозерча 103 коммунистах 63 коммунист гулвелар шоай партийни собранe. Коммунисташа цига дийцар КПСС Центральни Комитето тlайнцача «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» болча соцамга хьежжа коммунисташа де дезарех яха» дош.

Цу хьакъехьа доклад яьча идеологически болх лелабеча партнома секретара заместитела Г. А. Кима белгалдаьккхар, партномо юрта беш бола организаторски, политически лекционни болх тоабар бахьан долаш 1978 шера юрта боахама продукцеа реализаци яра план тlехкхоачашъяь хилар. Укх шера а цхе бетта план кхоачашъяьй. Агротехнически дикача хана бlаьстан балхаш йисте а доькха, дlайийнача культураш та дика lунал деш хьабоагlа колхозера кхаш леладераш.

Партийни организаце деналл хlара коммуниста хьнара айдарах, юрта бахача наха интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балара болх дика тоабарах хьахиниад из.

Цу гlулакхо вlаштlехьдалийтар дlадахача шера эггара хьалхагlа ялат чуйнца даикха, цул совгlа, кхыча совхозашта, колхозашта ялат чуэца новкъостал де. Укх шера а дика агротехнически хинашка латташ дlаде.

Цу гlулакха колхозе вlашагlъелла яр оперативни группа. Дика дакъа лоацар укхаза тlахьожама группо, комсомольски прожекторо. Цар шоай ханнахьа социалистически яхьа итогаш йора, арахецаш яр «Молнеш», «Къахьегама листокаш», болх беш яр художественни самодеятельность. Каст-каста уттадора цар къахьегамхошта концерташ.

Социалистически яхье коттбаьннараштa телаш яр карара кара тела вымпелаш ахчан премеш. 5—10 бlаь центнер ялат чукийцачоа лора сийлен венок, каравай яха маькх, «кlнмерса гвардеец» яха цlе лента.

Дlадахача шера опыт ювцаш парткомо укх шера 1 июне шоай боахаме чакхъяьккхар районни семинар. Еррига районера гулбелар цига керттера специалисташ, механизатораш, къахьегамхой.

Идейно-политически кхетам луш колхозе болх беш я 8 кхетама школа. 100 совгlа сaг ва цига дешаш. Верхl пропагандист ва царна хьехаш. Дика кхетам луш хьабоагlа пропагандисташ: колхоза председатель Ю. Я. Зиборов, керттера зоотехник Ю. М. Хаштыров, председатела заместитель В. С. Нечаев, станични Совета председатель Д. Х. Мейриев, керттера инженер П. А. Бобровский, кхыбараш. Цар ешаш йола лекцеш, еш йола беседаш вай мехка, шоай боахама толамаш дувцаш хул. Цар балха говзал ювцаш дийцад республикански, районни газеташ тlа а.

— Центральни Комитета соцамий, новкъоста Л. И. Брежнева къамаьлий, «Эlажига лаьтта», «Юхадийндалар», «Целина» яхача цун книжкай ларда тlа партийни организаце хlанзле а дукха гlулакхаш даьд идейно-кхетама болх дегlабоалабара цун эффективность айяра, — аьлар докладчика.

Района экономика, культура дегlайоалаеча карагlдаьнначун бе боаггlа мах беш йола партнома, аьлар докладчика, дика гуш да боахама кулгалдеца, культура хьалъеча, кадраш хьахоркача, уж дlа-юха нийсъеча, къахьегамхошта идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам луча дола цlенхаштара кхоачамбоацараш.

Массанена ховш да, вай юрта дукха дьна товбаш йолга, къаракъ мелаш, болха ца ухаш нах болга, цхьабола коммунисташ политически дешара занятешка ца ухаш болга, болаш ба шиъ-кхоъ сесаг йола нах. Цхьабакъда, колхозе вlашагlъехка цхьайола советаш, комсомольски, профсоюзни организацеш яц цу хьакъехьа боаггlаш бола болх беш.

Цу дерригнеш тешал ду идеологически болх цар эсала вlаштlехьбаккхара. Хlаьта кхоачамбоацарашца къовсам лоаттабеча эггара хьалха шоашкара хьокхам гойта декхарийла ба коммунисташ, кулгалхой.

Собране пренеех къамаьл даьча колхоза председатела заместитела В. Е. Нечаева бийцар колхоза коллективо баь болх. Хlара участке къахьегаш коммунисташ ба. Товлуш латт коллективе беш бола идейно-политически болх, экономика дешаш болхлошка дикагlа lомадайтилга lалашдаьл.

Дlахо цо белгалдаьккхар из идеологически, политико-кхетама болх КПСС Центральни Комитето яххача тайпара ца белга. Цу колхозе болх беш дукха катий мах, тlеа ветеранаш ба. Кlезига вlашагlбеттaлу уж шоайла. 300 совгlа сaг ва тlем тlа хинна, цхьабакъда, 10 сaг мара вац шоаш тlем тlа летталь гlулакхаш дувцаш. Катийча наха юкъе кlезига хилнай тlом баьча моттигашка экскурсеш а. Кхыметтел Мигlалбике а хиннабац нагирхой. Укхаза вlашагlъелла я ветераний совет, цхьабакъда, цо болх меле лелабу, яхаш дувцар Нечаева.

Цул совгlа, колхозе болх беш ва шиъ Социалистически Къахьегама Турпал: Нетребо, Кузнецов. Цар лелабь хlамаш кагийча наха дlадовзийташ сaг вац.

— Сона дагагlац, — аьлар колхоза председатела Ю. Я. Зиборова, — вай партийни собрани ханнахьа йолаьнна ха. Геттара во я къахьегама дисциплина а. Тахан а цхьабола коммунисташ тlехьабисар 40 минута. Сона хов дукхагlа бола болхлой тахан доакъар lалашдеш субботнике болга. Цхьабакъда, массанена а ховш дар тахан кхо сахьат даьлча вай партийни собрани хургйолга. Цу гlулакха бехке вай дерригаш а да. Укхаза дlаболалу идейно-политически болх а.

Укх тlеххьарча хана лаьгlъеннай патчихьалкхенна дlателаш йола юртбоахама продукц а, цудухьа ах шера йола план кхоачаш ца еш йиса тарлу. Цхьабакъда, цу производствана керте латтараш коммунисташ ба. Оаха дела деззача тайпара хьадехаргда цартара доагlар, кlаьнa аьлча, шоай торонашта хьежжа тоабе беза цар болх. — аьлар цо. — Цхьабакъда, КПСС Центральни Комитето дlадехха тайпара боацаш ледара ба идеологически болх. Массанена ховш да карардар Дунен халкъашта юкъера берий шу долга. Из мероприятеш вlаштlехьъяккхара дикка кийчо яьяр оаха. Цхьабакъда, районе смотр хила езача хана берий беша кулгалхой районе бераш ца дохийташ lийра. Цу берий беше кулгалдеш я партнома член Е. Т. Захарченко. Цул совгlа, во леладу бераш а. Цу гlулакхах доагlар хьадехаргда колхоза правлене.

Собране къамаьл даьча станични Совета председатела Д. Х. Мейриева, шофера, партнома члена А. И. Селиванова, комсомола комитета секретара В. И. Бузоверовас, колхоза партнома секретара Д. А. Ибрагимова дийцар шоай балха карагlдаьннарех, наха юкъе кхетама болх беча юхлийтача ледарлонех, кхоачамбоацараш дlадахара шоаш де лерхlачох.

Идейно-кхетама балха даькъе нийсте хьалхашка уттадеча декхарашца тарлург йолаш яц вай общественни вахара актуальни дешаш гулчахьа дувца уттаде кхораш хилар, вай вахаре долаш дола кхоачамбоацараш хьлоцаш ца ювцаш йита гlертара тенденци.

Хьдаказо къовсам лоаттабе беза вай вахаре хlама а кlезига доацача дlанхача лаьмах юлядисача, — шийтахьа уззар, кхаьш ийдар, шийгара хlама дlа о ца кхоачийташ общественгара дукхагlа хьадайнкха гlертар, боахаме дар, ца доатlача рузкъа дlовахийтар, къаракъаш мелар, хулиганство, бюрократизм, къахьегама дисциплинен общественни порядоки телхар санна долча тlулакхаш я.

Уж дешаш дувцача дакъа лаца деза хlара коммуниста, хlара сато. Цхьабакъда, шоай партийни собране къамаьлаш даьча коммунисташта дицъм девндар керттердар.

А. САГОВ,
тха соб. корр.

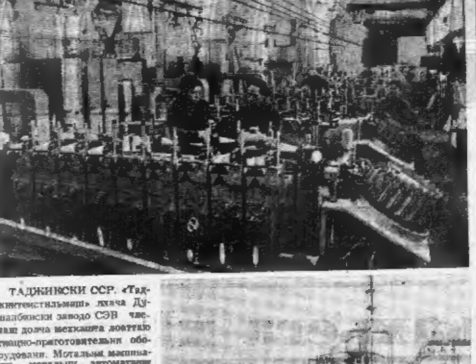

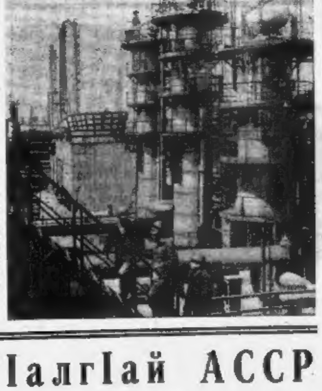

ТАДЖИКСКИ ССР. «Таджиктекстильмаш» яхача Душанбински заводо СЭВ членаш долча мехкашта лоттаю тканцо-приготовительни оборудовани. Мотальни машинаши мотальни автоматаши дlаухийт Польше, Чехословаке, Венгре, Болгаре, ГДР. Предприяте специалистий вежарашка долча мехкашкара текстильщикаши болча ух оборудовани дlакийсъе.

СУРТА ТlА: «АМК-150» яха основомотальни автоматаш вlашагlъйоллача участке.

Р. ПОЗДНЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Ставропольски край. Дикача къахьегамца накъа болх шоай профессиональни цlейна производственни объединене химикаш. Шу доладелча денз колхозаштеи совхозаштеи планал совгlа дlаяхьийтай цар 7000 совгlа тонн минеральни удобренеш.

СУРТА ТlА: аммиак йоккхача цеха цхьан участке.

К. ТАРУСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совете

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТО ЧlОАГlЪЯЬЙ КОЛХОЗИЙН СОВХОЗИЙН ФЕРМАШ 1979 — 1980 ШЕРАШКА ХЬАЙБАШЙ lА ДАККХИТАРА ДИКАГlА КИЙЧЪЯРГА ХЬАЖАРА-КОНКУРСА ПОЛОЖЕНИ

Чlоагlъяьй республикански хьажара-конкурс вlаштlехьъяккхара а чакхъяккхара а йола республикански комисси.

* * *

Республика колхозийн совхозийн хьайбай фермаш хьайбашка lа даккхийтара дикагlа кийчъяра йолча хьажара-конкурсах йола

ПОЛОЖЕНИ

Хьажара конкурс 1979 шера 1-ча июне денз 1-ча сентябре кхаччалца чакхйоаккх хьайбашка lа даккхийтара хьайбай фермаш шийн ханнехьен дикен кийчъяра, де деза балхаш дара болхлой, колхозой, специалисташ шерагlа юкъеоза дукха.

1. ХЬАЖАРА-КОНКУРСА УСЛОВЕШ

Конкурсе котвалара керттера условеш я:

1. Хьайбаш лелаеча моттигаштен быта цlеноштен капитальни ремонт яра план кхоачашъяр.

2. Фермай ковнаш тоадар (гонахьа карт яр, е ор даккхар, таьнаш йоглар), дlачуводача санпропускникаш, шлагбаум, дезбарьер хилар.

3. Ковнашкарен фермашкарен санитарни хьал.

4. Ферме эзачунца lалашъяь помещенеш: профилактори а йолаш родильни отделени, шурий блок, искусственни осеменени ю пункт, Цlе уголок хилари lай болх бе уж кийчъяри.

5. Доакъара цехаш, доакъараш кийчду техника хилар, уж малагlча хьал тlа я, хlаьта миттa доакъараш лоаттаду гlирсаш хилар.

6. Ферме хала балхаш ду механизмаш хилар.

II КОНКУРС ВlАШТlЕХЬЪЯККХАР

Конкурс чакхйоакх НГlАССР юрта боахама министерства, «Птицепром», «Плодопром» тресташа, «Чечингсортсемпром», «Чечингскотопром», «Чеченингушвино», «Консерваплодоовощ» объединенеша, Нохч-Гlалгlай облсовпрофо.

Районе конкурс вlаштlехьъяккхара а чакхъяккхара а бехктоакхам тlабулл юртбоахамен заготовкайн болхлой профсоюза райкома, горрайисполкомий юрта боахама управленена.

Хьажара-конкурса итогаш яра хlара районе вlашагlйолл хьажара комисси.

Хьажара районни комиссе хьайбай фермашта юкъерча хьажара-конкурса итогаш 15 сентябрал тlехьа ца доаккхаш я а яь хьайбаш lа даккхийтара дикагlа кийчо яьча дикагlча боахамах йола материал республикански хьажара комиссега дlалу. Республике гlолла конкурса итогаш ю 25 июле.

III. КОНКУРСЕ КОТБАЬННАРАШТА ЛУ СОВГlАТАШ

Республикански конкурсе дакъа лоацача, эггара дукхагlа баллаш аьхача боахамашта йоагl-йоагlача 1-гlа, 2-гlа, 3-гlа моттигаш хьожаю.

Хьалхарча моттигах лу: грузовой автомашинек 1500 сом ахчен.

Шоллагlча моттигах лу: грузовой автомашинен 1000 сом ахчен.

Кхоалагlча моттигах лу: 500 сом ахча.

Районни конкурсашка дакъа лоацача, эггара дукхагlа баллаш аьхача фермашта йоагl-йоагlача 1-гlа, 2-гlа, 3-гlа моттигаш хьожаю хьалхара моттиг яьккхачоа 1000 сом, шоллагlа — 700 сом, кхоалагlа — 500 сом ахча.

Иттлагlча пятилетка мулаш

Белорусски юрта кердадар

Боахам дегlабоалабара социальни программа кхачаьяра дьякъерча «Сийрда някъ» яхача белорусски колхоза коммунистий лоархlамех дувц АПН корреспонденто Григорий Колобова.

Вай мехка юрташка йоккхий нах баха моттигаш хьалгьар тахачерча ден тенденци. Кагий йовлгаш дола юрташ дlанхар, къаьстта тlом сецача хьалхарча шерашка. Де вlаштlехьдолаш хlама дац — мехка хьалхашка латтар цул актуальнегlа а тlехьадаха йиш йоаца а декхараш. Амма цу тайпарча «тlехьалено» — къаьнара юрт бlаьшеренашка тlалаьттача вахара патриархальни кlийлено — юхатеттар колхозаши совхозаши дегlаухилга, новкъарло йора юртбоахама производствана еш йола специализаци концентраци кlоаргъяллара, юхаувзар юрташ товелга, царна электрификаци газофикаци елга.

Цецвала везаш хlама дац, шийх ха хьатlакхаьчча юрта дерригa коммунальни а культурни а мел эшараш а долаш йола йоккхий города тайпара поселкаш хьалра дош Белорусси партийни организаце чlоагlа тергам тlабохийташ дола гlулакх а хиина дlаоттар. Укхаза хиннача 34 эзар нах бахача моттигах перспективни лаьрхlараш алхха ялх эзар мара яц. Юрташ хьалъе доладелар генеральни планегlи типовой проекташ. Экспериментальни-хьоинзена гlишлош хьалъяра къоастабир массехк боахам, ерригача юрташкарча райисполкомашка архитектурно-гlишлош хьалъяра тlахьожам лоаттабара районни архитекторийн инженерийн гlулакхаш юкъедоаладир. Дlадоладир колхозийн совхозийн дегlаахара перспективаш тергал а еш районни планировка схемаш кхоачашъелга.

Амма схема — догма миций. Парте оттадир хоадам боллаш йола юрт юхахбалъяра план оттаеш хилча специалисташа моттигашкара хьалаш тергал дара, шоай предложенеш колхозхошца ювцара декхар. Иштта, «Сийрда някъ» яхача колхозе партийни собране решени йир социально-экономически план чакхйоаккхача гlо дара йола Совет хьайойлаьйна. Цунна юкъебахар гlулакх доахаш бола специалисташ — 16 коммунист: керттера инженер, лор, архитектор, культура Цlен директор, хьалха латта механизаторaши хьайбаш леладерaши. Колхоза еррига 26 нах бахача моттиге хьалъй Совета балха группаш.

Совета дукхагlа йола предложенеш юкъейихьар юрт юхахьалъяра плана тlеххьара вариант оттаеш. Колхоза культура Цlагlа дlаоттадаьд боахам дегlаахара керттера лостамаш хьагойташ дола стенд. Масала, стенда тlа хьахьекхай нах бахаргболчен производственни зокай схема, боахама комплексай, ма эшша культура, быта учрежденеш, спортивни сооруженеш, бешамаш, паркаш а йолаш йолча торговици общественни здание экономически планировка.

Колхозхошта хетараш тергал а деш, Совето оттайир дlаяха аргlа хьатlакхачанза йолча нах бахача моттигашта эша бытови гlулакхаш лоаттадара хоадам боллаш йола программа. Цу гlулакха хьалъй 20 дlа-юха уха комплексни приемни пункт. Тlехьа ца йоалаш оттаьча ханна йоагlа заказчикаш болча автофургонаш. Шерагlа шиъ-кхоъ рейс ю цар сийрийна — дийнахьа дукхагlа йолча хана сaг цlагlа мича кул.

Коммунистий Совето йоалайир, юкъехьа гlо а дир гlишлош хьал мийта ю хьожаш тlахьожам лоаттабара колхозни система хьаярах йола предложени. Цун гlонца оттаьй кердача цlенoшка баха дlачубахара аргlах йола списокаш, укхаза хьалхара боиъо йолаш ба дукха бераш дараш, сийлахь-боккхача Даймехка тlем тlа дакъа лоацаш хиннараш, пенсионераш, колхоза ветеранаш.

Юххьанца хало хеташ хиннa «Сийрда някъ» яхача колхоза реконструкци яра декхар хlанз хийцца кхоачашдеш латт. Колхозера улицаш города ярашта тара я: нийса, асфальт билла, сийрдаьха. Хьакой общественни центр — доккхийча хозача цlеной ансамбль. Бlарг хьоасташ я культура Дворец, административни комплекси, юкъера школа, столови, гостиница, книжки магазин, бытови мастерскеш.

Тlеххьарча диъ шера гlишлош хьалъярга дlадахийтад «Сийрда някъ» яхача колхозе 4,5 миллион сом. Шийла а дlайха а хий, йовхала батареш, кухне газ, хlаьта иштта чура цlеноштa паргlатен вахара дикагlа хургдолча тайпара кор-нl хургдолаш хьалду цlенош. Нах чубаха цlенош леладера, уж дlоахдара, коммунальни гlулакхаш дара даькъера рессходаш колхозо шийна дlатlайийцай.

Дукха ахча дlахец боахамо культурно бытови гlулакхашта йола зданеш хьалъяра. 140 эзар сом дахад шоай доалахьа хургйола йоккха поликлиника хьалъярга. Кхо миллион сом хьожадаьд бlартчача шера болх беш хургйола колхозни профилактори-санатори хьалъяра.

Юрташкарча къахьегарий быт тlа-тlа дукхагlа тlатовжаш латт городерча хьалашта, юртарча вахара дика хlамаш дlа а ца товсаш. Дукхаьал цу лостамах еш я белорусски юрташта реконструкци. Карара пятилетка чакхйоаллаш хьае лаьрхlа да республика колхозашкеи совхозашкеи къахьегам кердача боарама энергеца lалашбара эша база. Юрташкара бахархой хlанзарча ханарча техникаци технологеци, цар бытан салаlарам эшача хьалашца lалашбарца цхьатарра ши проблема къоастаю: чlоагlа лакхъю къахьегама овсарле, цу тайпарча боахамашка рабза а болаш баха соцаш бола кагирхой юртацара ца къастилга lалаш а ду.

Соца къамаьл деш, коммунистий Совета лоархlам белгал а боаккхаш, «Сийрда някъ» яхача колхоза председатела Социалистически Къахьегама Турпала Владимир Калачина аьлар:

— Хьал ханнахьа кхетадар, боаккхаргбола социальни а экономически гlон лерттlа уйлаяр — администраце а парторганизаце а юкъара декхар. Партийни тlахьожамах лерхl оаха цlенхаштара дlадехар хинна ца lеш гlо а новкъостал а. Йоккхий знанеш йолча инициативни 16 сагах латта Совет наха хьалхара балхаш «де гlерташ» яц. Са дика аьттув баьннаб колхозе иза бола партийни организаци хиларах. Нагахьа санна цо кхоачамбоацараш сихха гучадаха правленена новкъостал дой, инициатива йолаш дие, цо пайда мара бергбац.

Григорий КОЛОБОВ,
АПН корреспондент.

Магнитка 50 шу дизара хетаяь СССР художникий Союза III пленум хилар Магнитогорске. Художникаша дийцар «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцам тlа оттадаь декхараш. Дийцар искусства керда произведенеш эстетикаген тематикаген диллача кхы а дикагlа йолаш хьакхоллара наькъаш. Кхоачашде лаьрхlад Магнитогорска художественни культура дlахо лакхъяра новкъостал дергдола дукха гlулакхаш: товертъя хьалъеш латта картийни галерея, кхы а чlоагlагlа буьзамаш лоаттадергда металлургически комбинатаца, художественни школаца, изостудеца.

Пленум болх беш хиннача деношка хьайийллар Магнитогорска 50 шу дизара хетаяь Еррисоюзни художественни выставка. Цига хьахьокхаш дар тайп-тайпарча жанрехи лостамехи дола балхаш, цу дакъе Магнитка хьалъяьча тхъаь иттлагlча шерашка хьаккелла сурташи графически листаши а йолаш. Кулгаш а яздаь чlоагlдаьд Магнитогорски металлургически комбинатаи СССР художникий Союзаи юкъе даь творчески балха договор. Цу договоро хьахьокх советски искусства хьалкъа вахарца ювзалга дlахо чlоагlде аьнна, парте яь решени кхоачашъеш хилар.

СУРТА ТlА: Магнитка ветеран доменщик самодеятельни художник Хабаров Константин Ефимович (аьттехьара вар) «Уральский пейзаж» яха шай сурт СССР художникий Союза правлене председатела Пономарев Николай Афанасьевича дlалуш воал. Аьрдехьара — СССР халкъа художник Ефимов Борис Ефимович. Армене халкъа художник Мурадян Саркис Мамбреевич. Аьттехьара шоллагlа вар — доменни цеха начальник Лежнев Иван Петрович.

Б. КЛИПИНИЦЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

Доаггlаш дола дакъа лоац

Тlа-тlа дукхагlа арахецa тха фабрика коллективо трикотажни хlамаш. Нагахьа санна 1975 шера 3 миллиони 293 эзари издели арахийца иле, дlадахача шера 5 миллиони 615 эзари хийцар. Хlанз тха коллективо цхьан бетта арахец 540 эзар изделе.

Фабрика болхлоша дош деннад укх шера планал совгlа 100 эзар трикотажни боркъа хьаде. Тхоай дош кхоачашдеш хьадоагlа тхо, шерыю ассортимент, продукци дикагlа хулийт.

«Тlехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагlа яхье баьннараштa юкъе хьалха йоагlа бригадир Бенов Бембулат керте латта Ачалукски филиал. Хашагульгова Сонас кулгалду ВЛКСМ XVIII съезда цlи лелаю коммунистически къахьегама комсомольско-кагирхой участок. КПСС объяна член нолча Султыгова Фатимас кулгалду хьалхарча конвейера бригада кхьярваш.

Оаха къаьстта доккхал а деш цlераш йоаъ иттлагlча пятилетке шин-ший планаш ханал хьалха кхоачашъяра тlехьа яьржача яхье лакхагlа толамаш даьхача кхаланаха-болхлой. Сийле хийла таххьенехьа цхьайтталагlча пятилетка чотах къахьегарий. Уж ба тха участка швеи-мотористкаш Богатырева Мухарбика Пъатlамат, Евлоева Бийсолта Аминат, Льянова Тухана Хадишат, упаковщицаш Амирханова Ювназа, Ровзати Муцольгова Къамбулата Лизан, мотальщица Булгучева Элберди Вахидат, дукха кхыбараш.

Тахан фабрика коллективе къахьегаш 1400 кхалсаг я. Царех хlара йиълагlъяр коммунистически къахьегама ударник я. хlара кхоалагlчун юкъера образовани а я.

Таханарча дийнахьа социалистически яхье хьалхара моттиг Хашагульгова Сонас кулгалдеча ширпотреб арахецача тха бригадага я. 12 апреле рапорт деннад оаха иттлагlча пятилетка диъ шера план кхоачашъярах, Планагlа диъ шера 902 эзар сома махьа изделеш арахеца езаш хиннача оаха 12 апрель тlакхоачаш 970 сома махьа продукци елар, вешта аьлча, диъ шера задане совгlа 68 эзар сома махьа.

Цунна лкьана укх шера йола план а кхоачашъяьй бригадо. 131 эзар сома махьа продукци ара а хийца, из 100 процент кул. Тха бригадана ВЛКСМ XVIII съезда цlи лелае бокъо еннай, «коммунистически къахьегама бригада» яхача сийлен цlерацa. Пятилетка йолаеча дешa 220 эзар сома махьа продукци еннай бригадо планал совгlа, хlаьта Владимир Ильич Ленин ваь 110 шу дуза ди тlакхоачаш пятилетка кхоачашъе дош а дешнад.

Къахьегамцара гlулакхаш коммунистически хьисапе лелдара хьокхам телаш ба тха Мержоева Тамара, Мальсагова Лемка, Касиева Кайпа, Медова Дугурхан, Яндиева Марет, Эльджаркиева Аьсет санна бола швеяш-мотористкаш а. Цар шоай хlара денна норманаш 150—200 процент кхоачашъю, арахецача изделей дикал дакха а йолаш.

Тха кхалнаха производственни болх хьокхаме баь ца lеш, хьинаре дакъа лоац фабрика а района а общественни вахаре. Къонача болхлоштa кхалнаха кхетам луча хьинаре дакъа лоац ВЛКСМ XVIII съезда делегат хиннача тха комсомольски организаце секретара Аушева Хаматхана Мадинас. Сийлахь-боккхача Даймехка тlем тlа хиннача, кагирхошна пхьан мугlаре а латташ къахьегаш йолча швеяс, Ленина орден лелаеча Сакалова Салангире Мариятс, тlахьожамхочо-коммунистнас Евдокия Ивановна Резеньковас, швеяс Куркиева Ювсапа Хадишата.

Производства эффективности балха дикаьи лехтьяр коллектива хlара членага кхоачаш дола гlулакх да. Фабрике къахьегарашa дебаду общественни рузкъа, хьаю халкъа вахара хьал лакхдара материальни кlийле. Из я тахан парте чакхйоаккха политика, цо лерхl дерригача советски халкъа хьашташ lалашде.

Трикотажни изделей производство алсамъяккхара йоккха резерваш я фабрике. Пайда эцаш производственни площадa кхоалагlа дакъа мара дац тха.

Тхоай керттера резерваш лерхl оаха йолаш йолча производственни фондех пайда эцилга тоадарах, къахьегама овсарле лакъярах, материалех кхом беш пайда эцар, изделей дикал лакдъярахи цар ассортимент шерьярах, кадрашцара болх тоабарах, наха эшарий терко ярах, царна хилаза даргдоаца къахьегама, быта, салоlара хьалаш вlаштlехьдахарах.

Вахаро теша а веш хьахьекхад, бух соццача къаьчачи производственни толамаш сригача рантех болча кулгалхойн специалистийн опытах, знанеех, политически дегlаяхара боарамах, наькъа къахьегамеи бытеи хьалех тийша хилар. Из дика кхетаду тха фабрике а. Дикка терхам тlабахийта лаьрхlад оаха кадрашка дешийтара.

Тхоа дика гуш я тхоай перспективаш. Шеко яц партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша кулгал а деш, тха коллективо КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча шийгара доагlа дакъа лоацаргхиларах.

М. ЕВЛОЕВА,
Назрановски трикотажни фабрика ширпотреба участка швея-мотористка.

Кхоана—медицински болхлочун Ди

УНАХЦӀЕНО ЛОРАЕЧА ХА ТӀА

Дегаш ураэтта болаш а иттлагӀа пятилетка дийлагӀча шера заданеш толамца кхоачашъяра тӀехь деррига советски халкъо санна шерра къовсам боаржабаь а накъабаьккхаб медицински болхлой шоай профессиональни цӀейна. Коммунистически парте а Советски правительства а халданза йоалхо ю халкъа унахцӀено лораира гӀулакха. Тахан дунен тӀа хьалха латтарех я вай медицина.

Ер шу къаьстта белгтала да ООН Генеральни Ассамблее Дунен халкъашта юкъера бера шу аьнна дӀакхайкадарца. Цунца дувзаденна вай мехка шерра ханхбоакхаш ба нанал а берал а, берий унахцӀено лораелга дӀахо а эргадоаккхаш тоадара тӀеберзабаь болх. Наьха унахцӀено лораира даьккъе майна карагӀдаьнна геттара лоархӀаме хӀама да юкъера хьанийцача советски саго вахиш йоакхаха ха 70 шерага дӀенхаьча хилар. Дунха ха я тайп-тайпара кхерамо эпидемически лазарий хир хоададаь. Наьха унахцӀено лораяра парте еча йоакхоп керда тешал а хиппа дӀаэттаб «Халкъа унахцӀено лораелга дӀахо тоадара хьокъехьа де деарех» КПСС ЦК-и СССР Министрий Советои тӀаийца соцам.

Советски Ӏаьдала шерашка геттара боикха тӀа дӀахьалхашка баьнкхаб унахцӀено лоралра гӀуланхо вай республике. Революци яле хьалха 70 эзар саг ваьхача ГӀалгӀайчене цхьа фельдшер мара вацар. ХӀаьта Нохчийчене ваьхача 300 эзар совгӀча сага медицински гӀулакх деш хиннар духхьал шин лорк лхи акушеркии мара яцар. Цу хана ерригача Нохч-ГӀалгӀайчене болх беш хиннар унахошта 236 менги бола 10 больнични учреждени мара яцар. Цудухьа наст-кавта хьуш хиннача унаврча эпидемеша эзараш болча наьха са дӀаккухьар, къаьстта дунхе доврэ эшаш дола гӀулакх дӀа на кхоэташ хинна эӀемнта бераш. Юкъера хьанийцача сага вахаш йоакхха ха 30—33 шерал тӀех яцар.

Нохч-ГӀалгӀайчене наьха унахцӀено лораяра гӀулакха керда боарем къаьгта хьахьокх алхха укх тӀеххьарча шерашка хьалъяьча а хьалъеш латтача а кердача медицински учреждениша. Ишта солжа болх бе йолаелар 105 менги бола Ножай-Юртовски районни больница, 320 менги бола шийца поликлиника а йола Малгобекски районни больница. Берий консультаци хьалъяьй Черноречье яхача поселке, хӀаьта санитарно-эпидемиологически станци — Наурскоа яхача станице. Укх денюшка чаккхьаьнкха ярийолаш я Грознерча № 1 йолча бериш деча цӀен лаьрхӀа хьалъю акушерски корпус. Ишта йистедоалаш латт Ленина цӀерагӀча улица тӀа шин цӀен хьалхарча этажашка дӀанийсъаь хургйола йоикха поликлиника. Черноречье кхалнаьха консультаци хьалъяра балхаш. 250 унахочоа лаьрхӀа керда больница хьалъеш латт Наьсаре, Урус-Мартане, Шелковской станице, республика вокх районашка — кхьйола тайп-тайпара дарбан-профилактически учреждениеш.

Карара шу доладенначa хана республике бахача наха медицински гӀулакх деш ер 73 больница, 31 амбулаторно-поликлинически учреждени, 19 санитарно-эпидемически станци, скори помоща 3 станци, тайп-тайпара 13 диспансер, 8 санатори 274 фельдшерско - акушерски пункти. Таханарча дийнахьа республика медицински учреждениешка 11205 больничии менги ба. Бахача наьха унахцӀено лораеча ха тӀа латт ерригача медицински специальностех вола 2538 лор, юкъера денар дийша 6659 специалист. Шерагара шерага алсамъюал республика унахцӀено лораяра бюджет. Ишта, 1971-ча шера из 30,7 миллион сом хиннале, укх шера 40 миллион сомага дӀанхаьчай. Вешта аьлча, республике вахача хӀара сага могашал лораяра 35 сом доах пачхахьалихено.

Медицински болхлочун Ди деладаьце дувзаденна укхаза цӀераш яха лов республика медицински болхлоех тоалашагӀбарий. ТӀаьхьа пхиь шерал совгӀа ха я Урус-Мартановски центральни районни больнице Т. М. Висаригова берий отделене заведующи йолаш къахьега. Вай эггара бовагӀа болча наьха — берий унахцӀенонта ше кхо ца ош хьожаш, хадданза шийн профессиональни говзал лакхъеш из хилярах цун сий даьшад района къахьегамхошта юкъе. Даьхено цунна деннад доккхий совгӀаташ — Октябрьски революцен Къахьегама ЦӀеча Байракхен орденеш. Шийн болх безаш хиларца, унахой чӀоагӀа йоакхо ярца белгаленнай М. М. Барахоева — Малгобекски районни больница акушер-гинеколог. Берий унахцӀено неттаоттаяра эггара бехктокхамерча моттиге болх беш я Грознерча скори медицински гӀон больница берий реанимационни отделене заведующи йола лор-педиатр Л. Х. Темирханова. БархӀ шу хьалха институт чекх а яьнна, Наурски центральни районни больница хирургически отделено заведующи волаш ва А. Б. Садиев. Цу юкъа цуках дикна опыт йола хирург хьахийнай, укх шера цунна еннай цхьоалагӀча категоре хирурга цӀи. Ишта башха-дика специалист я республиканский цӀокан - венерологически диспансера лор-дерматолог Л. И. Мальсагова.

Цхьайтта шу совгӀа ха я Наурски районерча Мекенски станица фельдшерско-акушерски пункта балха фельдшер Л. И. Носова верте латта. Цу коллективана хадданза профилактически болх лакхбаккхарахи санитарни знанеша бахача наха юкъе пропаганда ярахь карагӀдаьнпад укх массехк шера берен а йоалой а дезга дӀадиккта. Ирта боахама къахьегамхошта тайп-тайпара лазареш хилара боарам лоабе.

Нохч-ГӀалгӀайчен медицински болхлоша бахача наьха унахцӀено лораяра юкъедихьача даькъаь бакъо шах баьб партех правительствах. Дукхача лораштех юкъерча медицински болхлоштех еннай орденаш медалаш, «Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни лор» яха цӀи. Республике 28 саг ва «РСФСР заслуженни лор» яха сий дола цӀи лелаеш, 308 медицински болхлочоа еннай «УнахцӀено лораяра отличник» яха значок.

Парте хьалхашка оттадаь декхараш доккхий а бехктокхаме а хиларо дӀадех унахцӀено лораяра балха организационни кулгалдара боарам лакхбелга, наьрази хьахарикари балха тӀа дӀанийсьяри тоадела, шийх тайпа шийга хьаденнача гӀулакхах бола бехктокхам айбелга. «Халкъа унахцӀено лораелга дӀахо тоадара хьокъехьа де деарех» яхача партен правительствен сацамо дӀадех кадраша Советски Союза лора прислигата хьеккха кхетам лулга, цар коммунистически мировоззрени хьахилар Ӏалашдеста. Цу дешай а, хӀаьта кишта медицински болхлой профессиональни боарам лакхбара а йоакхо ю республика унахцӀено лораяра министерствас. Ишта, иттлагӀча пятилетка шерашка специализаци оп а лорий говзал лакхъяра институташка дешаш а хиннав 681 лор. 25 лор клиническа ординатуре деша вахийтав. Шоай говзал лакхъяр духьа дешаш хиннав 932 юкъера медицински болхло. Таханарча дийнахьа вайцига болх беш ва лакхерча квалификацех вола 162 лор, 33 медицински Ӏилмий кандидат, цхьа саг медицински Ӏилмай доктор — профессор Ш. А. Алиев.

Балгалдаьча толамашта къаьсса долаш да кхоачамбоацараш а. Массехк а доагӀаш мел дар хьадехац унахцӀено лораяра министерствас медицински учреждений кулгалхошкара, цӀендаь дӀадаьккхадец цигьа унахой хьешташка ма доагӀа ца хьожилга. ЦӀей долча дийнахьа цу кхоачамбоацарех ца аьлча ваьлац эггара маьрша, эггара наха дукхагӀа эшаш бола болх кхоачашбеча медикашта юкъе укх тарлургдоацандаь. Нохч-ГӀалгӀайчен медицински болхлоша деррига а дерица шоашта эзаш хьалхашка оттадаь декхараш дизза кхоачашдаргда.

С. ДОБРИЕВ,
Нохч-ГӀалгӀай АССР унахцӀено лораяра министерства воккхагӀволча инспектор.

Цифраш факташ

● Медицински болхлочун ди доладе оттадаьд 1955 шера 10 декабрерча СССР Лакхерча Совета Президиума УказагӀа, хӀаьта хӀара шера хинь бетта кхоалагӀча кӀиранденахьа доладеш а да.

● 1978 шера 12,5 миллиард сом ахча хьажадаьд дарбан учреждениш лелаяра, цу дахьа медицински болхлоштa тоаа аланаш а унахцӀено лораяра керда учреждениш хьалъярган болаш ераитa реконструкци ярган дӀаехайта капитальни хламенаш а йолаш.

● Ӏалаьмате дукха рузаьа дӀадохьийт вай пачхьалкхено хьалхегама хьаяаш тоадара. Цу гӀулакха хӀара шера дӀоухьийт 2 миллиард сом совгӀа ахча.

● 1978 шера болх бе йолаяйтай 65 эзар моттиг йола больницаш, цхьан сменагӀа 123 эзар сага лорие хьожийташ йола амбулаторно-поликлинически учреждениш; цхьан шера ерригача специальностехгӀа бола лораш 26 эзар саг дукхагӀа хиннаб, хӀаьта хӀана укх ба 923 эзар саг. Санаториеш, пансионаташ, саьӀара цӀенналлен базашка 63 эзар моттиг тӀакхийттай, цига саьӀаш хиннав 51 миллион къахьегамхой цар дезалаш.

● 1979 шу чаккхдаллалц укх шера пхе шера плана заданегӀа лаьрхӀачул дукхагӀа а хулаш больницашкара моттигаш 3,3 миллион моттигага кхоачаш дукхагӀа хургья.

● Тахан Советски Союзе 35 эзар поликлиника я, хӀаьта цхьан кана больницашка дарба де йиш я 3 миллион совгӀча сага. Российски Федерацие а 1700 эзар совгӀа моттиг йола медицински стационарни учреждениеш.

● Вай мехка хӀара шера дикагӀа Ӏалашбу бакъа мел медикаменташца. 1971 — 1977 шерашка 268 тайпара керда медикаменташ арахийцай. 1980 шера тоаарна медицински продукце боарам 2 миллиарди 770 миллион сомага кхоачаш лакхлургба.

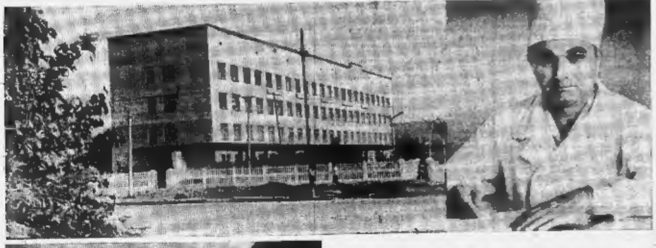

ГаьнарчагӀа бӀарг тӀаэтташ да Грознерча Старопромысловски районе йолча 3-ча горбольница поликлинике чуйоаа цӀа. Соаьха хьатаь чаккхача йиэза вӀашгӀаръяьча корпусе цхьан сменагӀа 600 сагага хьажа йиш я цигарча лорий.

Укхазе я поликлиника къаьнача цӀагӀа чухиннача хана ца хинна флюорографе, эндиллица, унахой махьенца тӀаийбу, кхьйола кабинеташ. Ишта цамогаш берий унахцӀено чӀоагӀъяра хьайийла дарбан физкультуре зал а. Поликлинике хьалъй стоматологически, цергий протезаш ю, физиотерапевтически, лабораторни отделенеш.

Шоай бола дика боазаш ма безаш наx ба поликлиника бартайнна коллектив къахьегарца. Дарбан-профилактически болх деррагӀа лелабарах цаьрна дукха дика хӀамаш карагӀдаьннад къахьегамхой унахцӀено лораеча. Ер пхийтта шу да цу коллективна хӀана поликлиника керттера лор вола Т. Д. Даккильгова къахьега. Шоай коллектива толамашта юкъе дикка даьга юкъадихьад цо.

С. ХАКИЕВ.

СУРТАШ ТӀА: 3-ча горбольница поликлиника чуйона цӀа; поликлиника керттера лор Т. Д. Даккильгов; хьоаеча пациентага хьожаш ва лор-педиатр Рафаэль Мелкумян.

Автора суртащ.

ЦА ДЕШ ДИСАР КХОАЧАШДЕ

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъеча управлене № 3 йолча гӀишлои - монтажни управлене шоай низаца гӀишломонтажни балхаш дара укх шера хьалхарча квартала плаи кхоачашгьяйвар. Шоаш йоьагӀа дитар меттаоттадара производства эффективность лакхъялой йолаш мел йолча торонех бизза пайда эцаргбаргболаш бацар. Цу дакъе хоадам болаш гӀа баьккхар коллективо, хӀаьта цох хьакхур гучадала дукха хьа а даланзар. ГӀишлошхоша тепподдандагӀа апрель бетта план 123 процента бить бетта ер 106 процента кхоачашйир. Бакьда, белгалданха доагӀа. тӀехьабусилга дӀадакхара даьраш кхоачамболаш доацилга. хӀана аьлча шоай низаца балхаш дара бить бетта план 89 процент мара кхоачаш ца яьдаь. Из соагха цу хилярчунда ийсийча мӀс процент доагӀа хул. Ишта да из коллективо апрель бетта планал совгӀа 35 эзар сома балхаш даь доллаше я. Цу масалаша хьахьокх шийн хана да деш дита хӀама хӀана юкаметтаоттаде мел хала да.

...Силикатни изделеш арахеца завод. Цун облицовочни плиташ арахеца цех укх шера кхоалагӀча квартале болх бе йолалла езаш я. Дукха хадаьнкхай цу объекте болх вӀалла дӀаболо ца беш.

ХӀана балхаш дӀадоладеннад цига. Бакъда хӀана а хьалха санна чоалхане да заказчика — «Промстройматериалы» объединени Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъяра управлене № 3 йолча СМУ-ний юкъера гӀулакхаш.

ГӀишлошъераш аьха: проектно - сметни документаце тӀа дукха дешаш кхоачамбоацараш да заказчико къоаста ца деш, — яхаш. ГӀишлои материалаш арахецача предприятий система лоархӀамегӀара эвено а хинна дӀаотта езаш йола завод хьалъярца цун цхьаькха гӀулакх а доацаш санна кетаду.

ХӀана а хьеенаш облицовочни плиткай цеха сводни смета. ХӀаьта цига болх беш яраш Давлетбиев Рамзанен Плотников Анатолен кулгалдеш йола СМУ дикагӀйола слесарий - монтажникий бригадаш я. Уж хӀана оборудовани дӀаоттаеш, тхов тӀа тоха аьшк нийсдеш, кош цхьалхадоаккхаш ба.

ГӀишлошъеча участка коллективо шийн ханнахьа объект болх бе йоладлийтара лоархӀам кхета а беш, низай кха ца кхобеш къахьег. Хьинарча къахьегамца хьокхаяш гойташ ба опыт йола болхлой комсомолец Делиханов Висхан, Музыкашвили Иосиф, Барбур Петр, бригадир Вникмухамедов Гайгард, ишта кхыбараш.

Бакъда дукхача кхьга гӀишлошъеча моттигашка санна укхаза а шийн ханнахьа гӀишлои материалаш тӀа ца кхахьаро гӀулакх лоарзагӀа доах. Масала, массехк ди хьалха щитовой опалубкен кхьйола материалаши ца хилар бахьан долаш объектера А. Плотникова бригада дӀаякха йийзар.

КхоалагӀча квартале эксплуатаце дӀаяла езаш йолча йоккхийча объекташта юкъе 624 моттига лаьрхӀа «Новая жизнь» яхача юртара шолен ЧӀир-Юртара 79 квартира йола цӀам да.

Школа хьалъеш йиь бригадана чуйоагӀаш йола, йоакха опыт йолча прораба Темирханов Мухьмади кулгалду участок я. ГӀишлонхоша кӀезига балхаш даьдаш укхаш.

ГӀулакхаш вогӀа мел 79 квартирах латта цӀа хьаладеча. Цига гӀишлошъеча участкана кулгалдеш ва Сайгираев Baxa. Отделочни балхаш сихбенна ду, цунца цхьача ледара лел субподрядни организацей балхаш а. Цу гӀулакхаша буксошаш план юкъагӀьиккар кхерам ба. Къамаьл чакхдоалаш ала лов. СМУ-3 коллективо ше юкъагӀдитар кхоачашдар духьа, долаш дола кхоачамбоацараш дӀадаьхача бакъахьа дар.

А. АХМАТОВ.

Доазол дехьара

Австре столица Вена — Европе йоккхагӀъярех город я.

Венерча архитектурни историческиш памятникаша дунен тӀа хозагӀъярех цаӀ йола, дукхача туристий тертерам тӀаувзаш йола город ль дӀаоттаьй ю. Австрийски столице эггара хозагӀйолча керттера ярашта юкъе я цӀи хеза йола святой Стефана собор, дворец Хофбург, Шелборнски дворец, Бельведерски парк, кхы дукхахараш.

СУРТА ТӀА: венски дворец Хофбург.

ТАСС фотохроника.

Тахан 60 шу дуз Словацки Советски Республика (1919 шера) дӀакхайкаьча дийнахьа деиз

СОЦИАЛИЗМАГАХЬА БАЬККХА ХЬАЛХАРА ГӀА

...1919 шера 16 июне оршотдийнахьа Ӏуйре малхбузенсловацки городе Прешове ара дукха нах бацар, амма делкъо ка хулаш цун керттерча улица тӀа гулбала болабелар къахьегаш бола нах. Массе а оагӀорахьара хозаш яр тайп-тайпарча меттала ю гӀараш. Словакаша, чехаша, венграша, украинцаша сихбенна дувцар дукхача хана деш хӀара цӀагӀа. хӀара квартире дийцараш — лоаллахарча Венгрера. Советски Россера ярш санна йолча къахьегача халкъа республиках.

Делкъал тӀехьагӀа города директората цӀен оолагӀа этажа тӀарча балкона тӀа аральлар наьха группа, тӀаккха сатийна лаьттача наха хезар Словацки Советски республика хьаяр торжественно дӀакхайнадаьча болхлочун Штефана Стеглика къамаьл.

1918 шера австро-венгерски монархи ехача а революционни болам лакхбенначa а хьалашка Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце влиянегӀа хьаьяр Чехословацки республика. Хьахилар дукхача бӀаьшерашка вӀашагӀкъоастадаь хиначул тӀехьагӀа юха вӀашагӀкхийтта дулхах-цӀех дола шин къам цхьана, шоаш хержача лостамагӀа дегӀаахара эшаш йола кӀийленаш. Цхьабакъда пачхахьалкхен строя кердача формах йоакхаш хиначa цу торонех пайда эцанзар Ӏаьдал шийн бе деллача буржуазе бехка.

Цунца цхьана 1918 шера март бетта Брестски машар баьчул тӀехьагӀа Россера цӀаьха болабелар юкъарчал доацаш революци весина тӀема ханара пленнеш. Уж бар Словаке Октябра идеяш хьаллаьцараш а царна пропаганда яьраш а. Царех дукхабараш шоай даьхен керттера проблемаш «эрсий наькъаца» къоастае лаьрхӀа баьхнар цӀабоагӀашехьа а.

Европе эггара хьалха гучайннха Октябрана дувзаденна хӀама дар 1919 шера 21 марта Словаке къулбехьен оагӀорахьарча доазонал дехьа Венгерски Советски республика дӀакхайкаяр. Чешски словацки революционераша Венгре коммунистически парте гома чу хьайир социалистий - коммунистий чехословацки секци, къоначa республикана пролетариата диктатуре чӀоагӀъяра гӀо а деш. Секце арадоахар Будапеште шийн «ЦӀе газет», цун оагӀош тӀа дувцар Чехословаке хьахургйолча къахьегамхой республика сибит мишта хургда яха дош. Социалистически революце, яздора газето, капиталистий Ӏаьдал дӀадоаккхаргда, йоьаргьа империалистически милитаризм, ерригa капиталистически доалахье берригней бе гӀоргьа.

Цу факторий влиянегӀа Словаке халкъ хьайра, къаьстта цун къулбехьенгахьарчен малхбоаленгахьарчен доакъошка. ЧӀоагӀъелар словацки венгерски пролетариата контакташ.

1919 шера апреле буржуазе тӀагӀортадарагӀа чехословацки эскаро румынски бӀуца цхьана дакъа лаьцар Антанто Венгерски Советски республикана духьала вӀашагӀъеллача интервенцена юкъе. Цхьабакъда интервенташ ийшар. Контрнаступлени а йолаяь, Словаке территоре тӀа дӀатӀадаьлар венгерски ЦӀе Эскар. Чехе а Словаке а къахьегамхоша гӀаддa а баха даькъала бувцар венгерски пролетариата толам. Революционни бӀу Словаке хилара пайда ийиаб болхлошен ахархошен эксплуататорски система дӀаякхара. Словаке территоре кхоалагӀча даькъа тӀара буржуазе Ӏаьдал дӀадаьккхар, пролетариата диктатура а оттадеш.

Ишта хилар совбетеш 16-гӀа июнь тӀакхачалца.

...Городской директората цӀен балкона тӀара Штефан Стеглика Ӏойийшача прокламаце тӀа йоахар, хьеш латтача Словацки Советски республико шийн тешаме союзникаш лерхӀ сий долча йиизарех — Российски Венгерски республиках. Словацки пролетариато, йоахар цу тӀа дӀахо, кхоачашъергда шийн исторически мисси.

Каетта хержар Словаке Советски Ӏаьдала лакхехьара орган — революционни исполнительни комитет. 20 июне цо чӀоагӀйир Словацки революционни правительственни совета состав. Шийн хьалхарча заседанера В. И. Ленинга моаршал хоатташ наькат дахьийтар революционни совето.

Ше яьнкхача кӀезигача юкъагӀа дукха хӀамаш де кхийра Словацки Советски республика. Цуи хьалхара ант яр эггара лоархӀамегӀа йолча промышленни торговни предприятешта, банкашта, транспорта национализаци ярах. 50 гектарал йоккагӀа йолча помещикийн киналийн имеиешта хӀама а на луш экспроприаци ярах йола решени. Национализаци яьча предприятешта керте уттар болхлоех бола комиссараш. хӀаьта доал дора болхлой советаша. Школаши ерригa культурни учреждениеш пачхахьалкхен доалахье ераийр. Массехк мероприяти чакхъяьккхаяр социальни областе — 8 сахьата дола балха ди оттадаьдар, алапеши пенсеиш тӀатехадар, ахархой налогех мукъабаьхабар, школашкара дешархойи къена болхлойи пачхахьалкхено лорабе дӀатӀанийцабар, уж халача балхех мукъа а боахаш, цамогаш хуле а производственни аин хуле а аьнна къахьегамхошта страховани яра кийчо еш яр...

Чехословацки буржуазе шийна де мел могар дора къахьегача халкъа Ӏаьдал дохаде гӀерташ. Новкъосталла баьхнар Антанта империалисташ. 1919 шера 7 июле Словацки Советски республика йохайир кхьча мехкашкарча империалистий гӀонца Чехословаке буржуазни правительства чаккхьаьккхача интервенце.

Словацки Советски республика Чехословаке исторе духхьашха боьонца долаш дола хӀама а даь дӀаоттайир пролетариата диктатура. Цун политически, социально-экономически, культурни революционни эргалонаша йоаргйоаца лер йитар Чехословаке болхлой класса, берригача къахьегамхой сакхетам чу. Духхьал из яр 1948 шера феврале чехословацки халкъо реакци эша а еш боккха толам баьккхачул тӀехьагӀа шерра легӀаухаш а чӀоагӀлуш а латта Советски Россеяра кежарий гӀулакхаш леладергахьа хьалхара гӀа баьккхар.

Словацки Советски республика вахкеташ тахан а тӀехьа дийна да.

С. ШТУКАТУРОВ,
АПН соб. корр.

Братислава.

Индийски калейдоскоп

ЦХЬА ПАЙСА А—ГӀОД

Дукхача хана деиз Махараштре яхача штате бах вайду племех бола чарахьийхьийбаш леладархой. Шоай сий чӀоагӀа лорадеш ба уж. МоллагӀа цхьа хӀама даь царех сага бехк беш хилча, из тералду кхаиий боиккагӀа бараша. Ишта, цхьа пайса (1 рупи 100 пайсана ийсса да) е цхьа биди (хайра хӀама ца доакхха бе хьоарчаь гӀаьле) геттара доакха гӀод лоархӀ бехке баьраша.

БӀЕХАЛАШ ЛУВЦАРАШИ ЭКОЛОГИИ

Инде бӀехалаш лувцара професси кхыйола професси санна лоархӀаши лаьржах я. Духхьал Тамилнаду яхача штате, ирула племенех вола 30 эзар совгӀа саг из промысел лелаеш ва. Мехка мел миссел бӀехалаш лувц хьахьокх укх цифраша. 1968 шера Индера экспорте дӀаяхьийтар 17,5 тонн бӀехалий цӀоький. Уж яхара шера 10 миллион гарга бӀехал бе беш. ТӀехьарча итт шера экспорта регулировка е я, браконьерство дӀаякха гӀерташ я, пачхахьалкхено тоталл къахьийта дале а, дукха хувцаденна хӀама дац. Индийски Ӏилмахошта хет, иштта темпах рептилеш доадар бахьан долаш мехкарча цхьайолча районашка экологически балансе цӀенхаштта дола хувцамаш хилча санна.

В. ШУБИЧЕВ,
АПН соб. корр.

Дели.

ПХЬИДЕХ Ю ВИЗНЕС

Сингапуре ухача доазол дехьарча дукхача туристашта юкъе укх тӀеххьарча хана чӀоагӀа хьердаш да пхьидех кийчдаь даар — китайцаша массаза а чам болаш а лоархӀаш лелабу кхача. Кхетадеш да, пачхахьалкхен — гӀайрел «пхьидий производство» рыннерча хьалага хьежна олсамйоах специализироаяьи фермаш дукхагӀа хьа а еш. Цу тайпарча цхьан «фабрике» хилар со. Ши эзар квадратни метр йолча майдан тӀа хьаьй тӀеханахьа кхарал а теха 2,5 метр йӀаьхен, 2 метр шерен, 60 сантиметр кӀоаргеи йола цементни нийш. Денеи бийсанеи цкъа автоматически хувцалу кхи. Ферма лас дийцар, хӀана 45 ийн чу йоккха 7,5 эзар пхьид я, ухаш 25 ийн чу 4 эзар чамакодиат кхею. Пхьидарчий массазара кхача садоахка хӀамаш я, хӀаьта укхаза йоккхе хиннача кхаттий вета хьакий шехкаш юаю. Кагий ярашта тел кхехка а даь, аьта вӀазига чуъяьрилгаш. Из «гӀулакх» дӀадоладелар доазол дехьара 75 пар тенва пхьидарч нийцачул тӀехьагӀа. Цу хана дениз пхьидарч дукхагӀа хулаш хьайоагӀаш йола из ферма хӀанз мехка эггара йоккхагӀа йолча пхе фермех цаӀ я.

ХӀара ши кӀира массаза доал укхаза йоагӀача оптови махбечуя грузовико, цхьан килограммах 20 доллар а телаш, дӀакхуть уж. Вайна магарра, пхьидарч йохкара бизнес — пайдане гӀулакх.

А. МУРАДЯН,
АПН соб. корр.

Сингапур.

Миллионаш болча хьаьшашта лаьрхӀа цӀа

Ткъо шу даьннад доазол дехьарча мехкашкарча халкъашцарча доттагӀлен Московски ЦӀен. Цу хана деиз йиь миллион совгӀа саг хинав укхаза, цхьа миллион саг совгӀа доазол дехьара хьаьший а болаш. ДоттагӀлен ЦӀагӀа вӀашагӀбетталу советски нахи кхыча мехкашкара баьхараши — дипломаташ, бизнесменаш, журналисташ, туристаш, вай мехка дешаш бола студенташ. Цу вӀашагӀкхетарашка деш дола къамаьлаш дилла а цӀенача дег тӀара, вӀаши лоархӀаш, хетараш теркалдеш хул. Ерригача континенташкарча наха юкъ планетана дагайоаххе проблемаш — машар мишта чӀоагӀберба, берала ираз долаш хилийтара де дезар фуд, лаьттая Ӏалама руахьа, тайп-тайпарча халкъий культурни махьаленаш лораяра, къел, лазараш, йоазув ца хар дӀадаккхара берригача наьха цхьана фу де йиш я. ХӀаьта шинта цхьана дезду тайп-тайпарча къамий цӀейш, юбилейни даташ. Уж ерригa мероприятеш вӀашагӀъехи тахан доттагӀлен 75 Обществои Ассоциации чуйоагӀача доттагӀлени культурни бувзамийн советски обществай Союзо.

ДоттагӀлен ЦӀа ва Ӏалашмате хоза вӀашагӀкхетараш чула цӀа да. Цун директора Евгений Туганова сога аьнача тайвара, советски нах вӀашагӀа беттабеннаб укхаза доазол дехьарча дукхача мехкашкарча гӀорбаьннача деятелашца, цу даькъе Луис Корваланаца, Эрнесто Че Геварaца, Давид Альфаро Сикейросаца, Австре Федеральни канцлерца Бруно Крайскеца. Каст-каста хул цу тхов кӀал СССР-е аккредитовенни бола кхыча мехкий пачхахьалкхений посолаш.

Владимир ПАРАМОНОВ,
АПН корреспондент.

СПОРТ

Топаш цийсаГӏа тохара «Динамо» ялача ДСО Центральни Совета хьалхале яккхаре чемпионате дакъа лоцуш вар Нохч-ГӀалгӀайчера спорта мастер Аикоп Григорьян.

Яккха йиш йолча 600 очкох 598 очко а яьккха цо кхоачашйир дуьнен халкъашта юкъерча класса спорта мастера норматив.

* * *

Румыне дӀахьош хиннача дуьнен халкъашта юкъерча велосипед хахкара йолча яьшшка кхоалгӀа моттиг яьккхар Советски Союза николепиц — «Динамо» ялача ДСО ЦС сборни команда членаша.

* * *

Польски Халкъа Республикерча Жешув ялача городе чаккхьлар кӀалтохаргах латара дуьнен халкъашта юкъера турнир. Цига дакъа лоацаш яр РСФСР вӀашагӀтеха команда. Цу командана юкъе вар грозниевец Бисултанов Асланбек. БӀаь килограмм дозал долчарца латаш доьно медаль яьккхар цо мехкаюо. **А. ИЗМАЙЛОВ.**

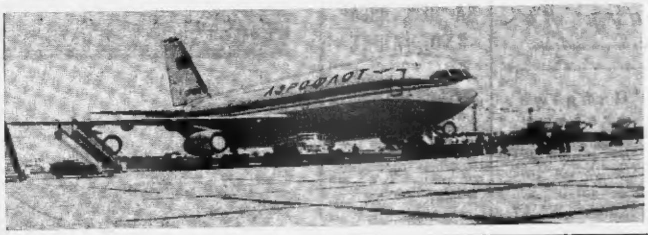

Советски аэробус «ИЛ-86»

МОСКВА. 1979 шера дуьнен халкъашта юкъерча Парижерча авиационни салона советски раздела экспонатех керттера ярех цаӀ—шера физелиж йола пассажирски самолет «ИЛ-86». Цуп кхаь салона чу 350 пассажир хоиш. ХӀара салона лаьрххӀа ший батажни отделени я, хьалхарча этажа тӀа. Пассажиреш шоай багаж уллазарча лаьрххӀача таркаш тӀа дӀаоттаергья. ТӀаккха трапа тӀа гӀолла шоллагӀча этажа тӀа пассажирски салоне кьаьтӀа баргба.

Самолета крейсерски сухал — сахьета 950 километр. Экипаж — кхо саг.

СУРТА ТӀА: советски аэробус «ИЛ-86».

Б. КОЗИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Наха вас ю гӀулакххаш

Грозерча Октябрьски районерча Керда Алды ялача поселке дуьхха эзараш нах бах. Вай мехкарча беррига наьха санна хоза тоадела боахамаши вахара хьолаши да цар. ХӀаьта а поселке бахача наьха дегашка чӀоагӀа ӀаткъАш цхьаццадола хӀамаш нийслу уккхаза, хӀанзарча вай вахаре да аьлча атта сиг тешарг а воацаш. Фудтеш саг ца тешалла мцттта нийрча уккхаза нийслуш дола гӀулакхаш аьнна хетадела тарлу газет дешарашта. Сихлургдац вай, новкъостий, цу тӀехьа, цунах лаьца массехк масал доаладергда вай.

ЦӀи аьлча санна сихвенна, тахьа а ваха везда воагӀа цхьа зӀамига саг поселкерча № 35 йолча бувзама отделене. НаӀара тӀагӀолла улла боккха чӀега бӀаргабайча, кулг а лостада» «Октябрьнефть» НГДУ ОРС-а № 17 йолча кхачак тикогахьа ведар из. Цига а наӀарта уллача чӀега сурт хьалхошка яттар. ЦӀаьхха дега лалар хиннача ший нана лорий оарц деха сихвенна зӀамига саг гаьнне уллача Черноречье ялача поселке ваха вийзар.

Хаипакьа лораш беха йиш ца хилараи хатараш хинна моттигаш а нийсъеннай поселие.

Уж санна долча гӀулакхех лаьца дукха ха йоаццаш поселке вахача тхьах саго кулг а ладь каьхат кхаьчар редакцета. Цар декар ду редакцега цаӀ мукъагӀа шоай йоккхача юрта телефон-автомат отталйтара новкъостал дар. Из каьхат шийга дӀадахьийтача Нохч-ГӀалгӀай АССР бувзама производственно-технически управлене начальника А. З. Ханта жоп делар хӀанз Керда Алды ялача поселке телефон-автомат оттае торо яц, хӀана аьлча СССР бувзама Министерства линейни сооружениеш йоацаш я яьнна. 1981 — 1982 шера хьалхе лерхӀа координатни подстанции хьалъаь яьлча поселке телефонаш хургья, яхаш яздц цо.

Бувзама производственно-технически управлене начальника дувцаче бесса цу поселке телефон-автомат оттае йиш йоацаш гӀулакх дий хьежар редакце болхлой. Деннад алийта цо редакцега а на каьхат лидаьраита а жоп дешнига гучадаьлар. Поселкерча рыние лаьтта телефон-автомат дӀаьнихар малав? аьнна хаттар отт. ТӀаккха мичара яьккхай уккхаза бахача цхьаболча наьха цӀенозна, № 17 йолча тика чу, бувзама отделене телефонаш?

Цхьабакъда бувзама отделене чу хьальулла телефон-автомат, цу чу латта телефон болк беш-м йоаца ши шу тергта ха я. ХӀара кӀиргаГӀа шозза из тоаейтара заявкаш телаш миттала ха йоакхкаш ба уж бувзама управлене кулгалхоша шоай декхараш кхоачаш ца дарах. Цул сога гӀа денна телефон тохийта тхога яхаш уккхаза итташ. БӀаьш болча наха а сатем ма боабой поселкерча бувзама отделене болхлой. Тиманна хьалхашна, поселкерча рынке хийцца телефонаш-автоматаш оттае йиш йолаш да хӀанз, цкъа цхьаи хана оттаергья яхаш бувзама производственно-технически управлене телаш йола отпискаш соца а ец.

Б. КОСТОЕВ.

Денница ца аьлча а...
Х.-В. ИСРАИЛОВА сурт.

ХИЛА БАХА КХЕРА САННА...

«Уйла ца еш даьхох корта лазаб» ялаш да вай дай кица. Из хилар массехк шу хьалха Грозненски сельски района Алхан-Кала ялача юрта «Главнефтесырье» заказах хьалде доладаьча лхезза зӀаштӀара даьча 70 квартира йолча цӀенах а. Заказчика декхараш кхоачашдара из гӀишло хьалъболабелар Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъечча управлене СМУ-7 гӀишлонхой. Алхан-Калински школа хьахархошта лаьрхӀа уккхаза хинна тоьлий беш парх аьнна йохаяь, хинна моттиг а йоацаш дӀаьяьккхар цар. Кастта керда цӀенош а гаьний беш а хургья яхаш дача къамаьлаша сатедора хьехархой. ГӀишло хьалъеча сихха тӀаера гӀишлон материалаш, дӀаоттайир йоккха подьемни-башенни кран, хьалъе йолаелар гӀишло. Лоацачча хана гӀишлонлоша хьалйир цӀенна зӀалхара подвольни помещенеш. ДӀахо кхы а сихагӀа балхар дӀагӀоргда яха уйлеш керта чуосса гӀишлонхой а гаьний кердача бешига сатувсаш бола школа хьехархой а чӀоагӀа гӀоабаьнна бар.

Уж гӀообалар гаьна даьннар, цар дегаш маттар дахар, хиннар фуд хайча. ЦӀи яьнначча сардагӀа болла нах санна тӀехьабиса юг хьалха а болаш байдда дӀабахар гӀишлонхой. Да воацаш дина нов санна йисар гӀишло, цига хьатӀа мел оха гӀишлон материалаш. Царга хьоваш а уж лораеш а цхьаккха сиг вацар. «Да воацаш яха а мегадац, Ӏу воацаш жа а мегадац» оалаш да вай дай кица. Из санна да а воацаш, Ӏуьал де сиг а воацаш йиса гӀишло хилар цунах.

Лоацца аьлча, гӀишло хьалъярга дӀадахийта 70 эзар сом хила баха кхера санна дайнад. Хьан жоп лургда нигттал зехьа доадаьча ахчанна хьалхара, цаӀ-м бехка хӀал ца сецача яарг мичав.

Я. ЦУЕВ.

ХЬЕХАРХОЧУН УЙЛАШ

ХӀАМА ДОВЗАШ ХИЛА ВЕЗА

Хьалхагӏа керда шу долалуш уттаеча корсамах дувцаргда вай. ХӀаьта юха а ца увзалуш деррига дӀа а яргда: цунна а хила ца дезар хинна — хоадалый. Из-м чӀоагӀа хоза ма ярий, сигалбеса а петар тӀахьаьрца а йолаш. Из лелар городерча цхьан парке. Цунга хьожаш бӀарча штат яр. Кхьметтел лора я йора, наччахьа йоӀ санна. Амма из... хоадайнр! Хьан? Из дикагӀбарех вацар, из во гӀулакх дир цо бус, керда шу долалуш. Бийсана мел ду хӀама баьде ма хулий. Корсамах вайна мелла къехсте а, тема тӀара доала йиш яц. 14 шу даьнна ва турпалбала. Из ха яьлча во хӀама дича бехкетокхаме оз саг. Вай мехка шерра пропаганда ю бокъонех йолча знаненга: газеташ тӀа язду, радиоя телевидения гӀолла дувц, школашка а ухаш къамаьлаш ду милице балхахоша, урокашка къамаьлаш ду хьехархоша. ХӀаьта а цу дерригне а кхоачамболлаш эффект дац, хӀама аьлча нарушенеш ю. Цхьабакъда цхьадола бераш низагӀа да дигача уж мероприятеш чанхйоахача аха-м ахац, хӀаьта халла дӀадигача да а дувгӀац. ХӀаьта 14 шу даьначох хала дезараш а ха дезараш а дукха ма дий. Цу тӀа а, законаш ца харагӀа бехктокхама кӀалхара мича воал боккъо толханьр. ХӀанз увх тайпара хьал да. Корсамийт моральй, теш ва, амма бехктокхаме озечо (из а закон ца довзарагӀа) дерий де тигац: «Хац, цхьаккха корсам а хоадалвац. ТӀаккха фуд, теш хилча?» Геттара раьза а воацаш бӀарахьеж из нэзаморг де йиш йоацилта шийна ховнда бокъдар дувцача ший шучнина. Шучас кхетаду, «теш следствена гӀо де декхарийла хилар. из харцахьарча новкъа а ца хьовзаеш». Ниттa аьнназ СССР Уголовни кодекса цхьан статья тӀа. Закон довзаро теша моральни бокъо лу следствия йоаш сех а ца луш, саббарегӀа хала. Ше вокхагӀа хиларах тарро, корсам ма лочкъае яьлад цо шучайгe. Цхьабакъда, цхьаболча зӀамагӀбарешта хеташ да, из наха мелла во да яхе а, шийна дагадехар де деза аьна.

Следователь чӀоагӀа раьза а воацаш хьеж цунга. ДӀабедол цунна законий кинжа: «хоашехьа а харц лодкъам барех бехктокхаме ялча сага къахьетама колоне тоавора балхаш де цхьа шу суд йоагӀа». Духхьал тӀаккха мара кхетадац бехктокхаме зоачо шийга лаачун маӀан. Цо дерий ду. ХӀаьта мел мах ба корсама? Ва йиш йий из хьалхеe беннача наха хьийгача къни мах? Корсама мах ба 1200 сом 85 кепиги. Уккхан аьттув хиннабел — цуя дарегӀа дукха я корсамаш. Из цо кхетадергдаьлаш дац,нийсагӀа аьлча, из-м цхьаккха а ца ха гӀерт. Цо дикагӀъер хийраай наьха къахьетамо хьаль, ше волча, ше вахача города хозяеш тӀалакье шай боккъо я а мотташ.

Берана хоашта ца харагӀа деча зуламий цхьа масал маре дац из. Уж кхы а да.

Баьдеча бус школа корах доакха кизгаш доаду дешархочо. Ховлий цунна ше дьечох зетара зуламегӀа йола хулиганство алга а нззаморг дьчоа дикача хана тоавара балхаш де суд елга а? Вакъда дукха доаладе йиш я масалаш. Амма царна массанена а йоалае йиш йолаш я вовзаш волча педагога Сухомлинске цитата: «Кхуэш боагӀарашта юкъерча аморальни гӀулакхий оалаш хьалкхоаб кхетам къе, мискa, тӀехьабиса хилaро».

Из да къона волча хана лораваьла везилта! Берий а цао дай-ноаной а декхар да сий, дикал, вог цӀена хилар, зулам яхача дешай маӀан дешархошка нийса кхетадайташ йолча школана гӀо дар. Цунах кхийттача дешархочун йиш хургья шоллагӀа хало тӀаккхьачча эхь-заделдов ца деш вахаре шийсагӀа хургбола вокъ заха а шай фу де деза ха а.

Ала дувцац, мел моральни эзам бу во дешачо шийна. ЦӀагӀа цуга лув, школе из во вувц. ХӀаьта ханага дилдача аз эгара дикагӀа хила гӀерта веза ха ма йий цуи яр. КӀезига моттигаш яц ниттa хӀама нийсделча кхуеш воагӀачоа ше шийна гоамлуш а. ТӀаккха из воладу, знанеш еце а, дешал шай хилар дӀахьувнха. Дешал во хӀама да? Цхьабакъда знанеш зсала йолча бераша харпахьа кхетаду из. Цхьан баьдеча улица тӀа бера кулг а лаьца йодаш хинна йоккха саг кхераяй с инвалида мукх тӀаоттадаьд. ХӀаьта шоаш а кхерангбоацаш хьаьлй «водингуппа». ХӀара школа исторе я цу тайпарча «кхераме доацача» гернаца юкъаенна оагӀоб.

Школьни туалете ниь воала цхьаннена етташ. ДӀачуваьнна дешархо етташ боахкарашта юкъе шиф новкъост вайча, «гӀо» де воладу. Ниттa оал цунах цар неттала. Сел къиза ногаш тӀа хӀама бийттар Ӏа сага, аьнна следователо даьча хаттара кхы а дикагӀа лургда жоп: «Сона дика хеташ вар оахош йийттар, сона цо даь хӀама я дацар, хӀаьта цунна сецдукьа етт а хацар сона. Аз духхьал сай новкъоста гадаьккхар. Из я шоана харц солидарность. ХӀаьта цунна хацар цу тайпара гӀулакхаш хьайбаш оамалех доахкаш хилар: латаш боахкаш байча, юкъе вахар.

Из дезал да? Из солидарность я? Яц, бӀазза ала йиш я яц аьнна. Из зовзали патология я.

Цу тайпарча гӀулакхашна цахаддаш къовсам лоаттабе беза. Духхьал къовсам лоаттабе ца Ӏеш, хӀара денна бхетама болх бе беза.

С. ДЕМЕНТЬЕВСКАЯ,
хьехархо.

ТАХАН ХУРГДА

С. М. Кирова цӀерагӀа культуран салаӀерех парк. 16.00. Кинолекторий. «ХӀаьзарча этапера советско-американски вӀаши юкъера гӀулакхаш» яха лекци. 17.30. Музыкальни эстрада. Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.00. Заводской района предприятий художественни самодеятельноста концерт. 19.30. Кинолекторий. Ерригтоьхана медицински болхлочун Денва хетаь кинофестиваль. 19.30. Халхарий майда. Кагирдой салаӀара сайре.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 11.00. Кинозал. «Заманхо» яхача кинотеатре гойтаргда берашта дола фильм. 17.00. «Ден кердадараш» яха кинопанорама. 19.00. Ахканара кинолекторий. Грозне общественни порядок лораярах лаьца йола лекци. Документальни фильмаш гойтаргда.

Н. К. Крупско цӀерагӀа культура Дворец. 19.00. Кинолекторий. «Китая агрессивни политика — машара бола кхерам» яха лекци. 19.00. Кагирхой салаӀара сайре. Болх беш хургья аттракционаш.

Химикий культура Дворец. 10.00. Асфальта тӀа дийхача берий суртий конкурс. 14.00. Волейболах йола яхьаш. 17.00. Духовой оркестра концерт. 18.00. «Шин къайленаш хьаьлла Ӏилмо» яха кинофестиваль.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».
8.40 — ӀуйранагӀа гимнастика.
9.15 — «Горна пуштуна».
9.45 — «Шоана, дай - нанойи!».
10.15 — «Сибирехь-Алтайхача ДайнаГӀа» яха наьсонашка. «Ферда тӀара тӀом» яха шийттазагӀа фильм.
11.05 — Музыкальни выставочни залашкера гӀолла». РСФСР-а халкъа художникий Тиркенна процесседенна выставка.
11.35 — «ӀуйранагӀа почта» яха музыкальни программа.
12.05 — «Кхоран бокъаш дӀадеха лелар».
12.35 — «Тамашийна хӀаман дӀахо даьхар». Берашта бола спортивни - вирлуни программа.
13.15 — «Поэзия Сергей Залыгин. Кинихою а нӀашагӀбеттабар я».
14.15 — «Спортлото» тиражи.
14.30 — Кердадараш.
14.45 — «Эралаш» ялача художественни мифологически мультфильма оагӀонашта гӀолла».
15.30 — «Улахцӏено». Ӏилманий - популярни программа. Медицински болхлочун Денна.
16.05 — «СелаӀад». Халкъа творчества телевизионни программий кхоалагӀа Дуьнен халкъашта юкъера фестиваль. Индия.
16.35 — «Сахалинска оагӀонашта» яха телевизионни документальни фильм.
17.15 — Эстрадни концерт. Ленинградера передача.
17.50 — Мультфильм.
18.05 — «БӀаргагушар — тоьш хиладар».
19.00 — СибирегӀарча пачхьалкхен Красноярски халхарий ансамбля концерт.
19.45 — «Хьо, со, Берлин» яхача телевизионни художественни фильмий премьера. (ГДР).
21.00 — «Хаъ».
21.45 — «Малоц кацаро гӀолла». Кагийча наькъалорой Ерригтоьхана телевизионни конкурс. Москвера передача. Постоьхача — кердадараш.

II ПРОГРАММА

11.30 — Дешарче (гӀалгӀай меттала).
12.20 — Мультфильм.
12.30 — «Наьха ушалцӀена лораяр». Медицински болхлочун денга (оьрсий меттала).
13.00 — Киножурнал.
13.10 — Медицински болхлошта дола концерт.
13.30 — Документальни фильм.
14.00 — Дж. Лидара. Литературни сурт (гӀалгӀай меттала).
14.30 — «Механическа пианинона лаьрхӀа йистенькана йола пьеса» яха художественни фильм.
16.15 — Баскетболах йола Европа чемпионат. МаӀа наь. Италера передача.
16.55 — «Херезийски легенда» яха телевизионни художественни фильм. Хьалхара сери.
18.00 — «Олимпиада-80».
18.45 — «Са дьаьлена дола шаре».
19.00 — «Кинопанорамина клуб».
20.00 — «Бийса дайхьала гийла шуи, бераш».
20.15 — Горна спортах йола СССР-а кубок.
21.00 — [illegible] Чахиша. Еревани передача.
21.30 — «НаӀар тӀа воагӀа» яха телевизионни документальни фильм.
21.45 — «Юха а шоа чубоссар» яха телевизионни художественни фильм. Хьалхара сери.

17 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».
8.30 — «Зарядка а дӀоетта».
9.15 — «Халкъа эшаргаш!».
9.30 — «Гургалбетта саьхьат».
10.00 — «Советски Союза гӀулакх дош ду!».
11.00 — С. Рахманинова а А. Скрябиний а фортепиано пьесаш.
11.30 — Бера дуьнен халкъашта юкъерча шера. «Вай бераш дуьне» яха телевизионни документальни фильм.
12.00 — «Музыкальни киоск».
12.30 — «Юртара саьхьат».
13.30 — Центральни телевидений Ерригтоьхана радиой берий йоккхача хора концерт.
14.00 — Театральни спектакль. Д. Мамин-Сибиряк. Евг. Вахтангова цӀерагӀа пачхьалкхен академически театра «Хана доацд фуза» яха фильм-спектакль.
16.55 — «Исландица вӀашагӀолатар». Телевизионни документальни фильм.
17.00 — Мультфильмий программа.
17.20 — «Илан-79».
18.00 — «Дуьнен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Тахан медицински болхлой Де да». СССР-а ушалцӀено лораяра министра. Социалистически къахьетама Турпала. Ленински а Пачхьалкхен а премий лауреата, академика Б. В. Петровски къамаьл.
19.00 — Шун кисьмеех йола музыкальни программа.
19.45 — «Доккха декъал бина ший бӀаргашца Советски Союз».
20.00 — «Кинопанорамина клуб».
21.00 — «Хаъ».
21.45 — ГДР-а искусства мастерий концерт. Постедьнча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

13.00 — «СелаӀад». Халкъа творчества телевизионни программий кхоалагӀа Дуьнен халкъашта юкъера фестиваль. Индия.
13.30 — «Шоана, дай-наной!».
13.50 — «Тха обозрени». Передача дӀаьбу политически обозревателa Ю. А. Летунова.
14.25 — Художественни гимнастикех йола СССР-а кубок.
15.25 — «Кинопанорама».
16.55 — «Херезийски легенда» яха телевизионни художественни фильм. ШоллагӀа сери.
18.00 — «ДоттагӀий везаш». Эстрадни программа. ГДР-ара передача.
18.29 — Баскетболах йола Европа чемпионат. МаӀа наь. Италера передача.
20.00 — «Шоана, дай-наной!» (гӀалгӀай меттала).
20.20 — «Бийса дайхьала гийла шуи, бераш!».
20.30 — «Са пачхьалкхен сатте».
21.00 — Дуьнен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Д. Алексеева концерт (фортепиано).
21.15 — «Юха а шоа чубоссар» яха телевизионни художественни фильм. ШоллагӀа сери.

РАДИО

16 ИЮНЬ

6.40 — «Юртарча коммунистий тӀулакхаш а болхаш а» (нохчий меттала).
6.55 — Ашараш (нохчий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа (оьрсий, гӀалгӀай меттала).
8.25 — «Къонахъ» яха радиожурнал (оьрсий меттала).
10.20 — «Литературни Нохч-ГӀалгӀайче» (нохчий меттала).
10.30 — РадиоладугӀарий каттарашта жоп лу республика транспортни управлене начальника Е. Малцева (оьрсий меттала).
11.00 — «Сябры» ялача белорусски ансамбля концерт.
11.40 — «Къаристал» яха сатирически журнал (гӀалгӀай меттала).
13.30 — «Цунна везар театр да». Горнона очерк (оьрсий меттала).
16.00 — «Дикхе, къона да, сатеча доГӀ».

ГӀИШЛОНХОЙ БАЛХА ГОВЗАЛ ӀОМАЕ ДОВЧАР ТЕРКАМГА!

№ 11 йолча Грозненски юкъерча городской профессионально-технически училище

ДӀАХОИТ

укх профессех кердача дешара шера дешархой деша дӀачувзаш хилар:

1. Маляр (гӀишлош ача болх бе);
2. Штукатур-облицовщик-плиточник;
3. Каменщик-болатен аьшкабетонни конструкцешта монтаж ю монтажник;
4. Слесарь-сантехник, газосварщик;
5. Юрташка гӀишлош хьалъю мастер.

Деша дӀаоц 15 шу даьнна а кхы боккхагӀа а бола, 8 — 10 классаш чаккхьаьна бола кагий нах мехкарий.

Деша баГӀара ханаш:
8 класс чаккхьаьнкхарашта — 3 шу;
10 класс чаккхьаьнкхарашта — 1 шу.

Училища кердача дешара комплексе болх беш а дешара-производственни оборудованеца дика Ӏалашгьаь а я. Дешархой мах боацаш кхачанца, обмундированеца, общежитеца Ӏалашбу, хӀаьта 10 класс чаккхьаьнкхараш стипендеца а. Деша багӀача хана дешархошта производственни дешар Ӏомадеча хана баьча балхах 50 процент боарам болаш ахча тел.

Училище деша вагӀаш яьнкха ха къахьегама стажана дӀалоарх!. Юкъера профтехучилище чакх а яьккха экзаменаш дӀаеннарашта юкъера образованеи профессия яларах дола диплом дӀалу.

ТӀехдика диплом а яцаш чаккхбьина дешархой болх баь хилара стаж йоацаш вузе деша дӀа а яц льготаш а лу царна.

Училище деша воагӀачо хьачудала деза ер документаш:

1. **Директора цӀерагӀа язъь заявлени;**
2. **Дийна хилара документ;**
3. **Вахача моттигера справка;**
4. **Вель ха тӀайола тешал е паспорт;**
5. **фотокарточкаш** (размер 4 х 6 йолаш);
6. **Медицински справка.**

Документаш дӀачуийду 8 сахьат даьлча дена 17 сахьат даллалца.

Училища адрес: город Грозный, Староцромысловски района, Катаяма цӀерагӀа керда поселок, Шефски улица, 23, цига ва йиш я Центральни рынкера йоагӀача №№ 4, 6, 26а, 11а йолча автобусашта Тапкала ялача уж соцача кхачалца, е № 11 йолча автобусаша 7-гӀа лини ялача кхачалца.

УКХАЗА КИЙЧБУ ЮРТА БОАХАМА ГОВЗАНЧАШ

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙ!

МалагӀа говзал хоржаргья, вахара малагӀа никъ лоьргба, мичахьа деша гӀоргва— цу тайпара хаттараш хьалхашка отт школа чаккхьаьнкхачoа.

№ 1 йолча Серноводски юртарча профтехучилища дӀахойт укх профессегӀа 1979 дешара шера училище деша нах дӀачувзаш хилар:

1. КхоалагӀча класса тракторист-машинист. Дешара ха 1 шу, стипенди 10 — 20 сом. ТӀехдика дешачоа стипенди 25 процент дукхагӀа тел. Деша дӀачуийцараш мах боацаш дийнахьа кхозза дуача хӀаманца, тӀадувхача барзкъанца Ӏалашбу (юкъера лаьрхӀача бетта доагӀа ахчи а дусаш боахамо хьожабеь бахнараш боацаш). Деша боагӀараш 15 шуи 6 бутти баьннех кхы боккхагӀен хила беза.

2. КхоалагӀча класса тракторист-машинист. Дешара ха 8 бутт, стипенди 96 соми 77 кепиги (мах боацаш долча дуача хӀаманен тӀадувхача барзкъанен метта). ДӀачуэц 1979 шера юкъера школа чаккхьаьнкха, школе машиноведене курс яьккха бола нах.

3. Слесарь-ремонтник (тракторашта, автомобилашта, юртбоахама машинашта ремонт ераш). Дешара ха 8 бутт, 96 соми 77 кепиги стипенди а телаш, «Госкомсельхозтехника» объединенеа лаьрхӀа кийчбу. ДӀачуэц 1979 шера юкъера школа чаккхьаьнкха, школе машиноведене курс яьккха бола нах.

4. «В», «С», ялача категорегӀа вола водитель. Дешара ха 5 бутт, стипенди 10 — 20 сом, тӀехдика дешаш барашта 25 процент дукхагӀа лу стипенди. Деша дӀачуэц 8 — 10 класс чаккхьаьнкха 17 шуи 7 бутти баьннараш.

Училище дешаш йоаккха ха къахьегама стажана дӀалоарх!. ТӀехдика дешаш училище чаккхьаькхарш деша хьожабу юкъерчен лаккхерчен дешара заведенешка. Уж чаккхьаькхарал техник-механик, производственни дешара мастер, инженер-педагог хул.

Училище клуб, спортивни зал, спортплощадка я. Болх беш я художественни самодеятельностех технически творчествани кружокаш, спортивни секцеш.

Занятеш йолалу 1979 шера 1 сентябре.

Училище деша безам болчо хьачулу директора цӀерагӀа: заявлени, дийнa хиларах дола документ, медицински справка, вахача моттигера справка, дешал дукха-кӀезига хиларах йола справка, диъ фотокарточка 3 х 4 размер йолаш, характеристика. Водителашка хьачудала деза 4 х 5 размер йола фотокарточкаш республикански водителий комиссера медсправкаш.

УЧИЛИЩА АДРЕС: Нохч-ГӀалгӀай АССР, Сунженски район, Серноводск яха юрт, дешара городок.

Хаоттам

Тахан республике гӀолаш Грозне хувцалуш моркхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—8 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 22—27, Грозне 25—27 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен хувцалуш моркхаш а йолаш, юкъ-юкъе догӀа а делхаш, цхьайолча хана теха а делхаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана 10—15, дийнахьа 21—26 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-09; культура — 9-24-05; кехаташ — 9-24-07; корректорсе — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-09; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка.

СФ02269. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3822.